

De invloed
van het
a-sociale
gezin

op de ontwikkeling
van het
kind

Inhoud

	blz.
Hoofdstuk I : Inleiding	4 - 15
Algemeen gedeelte	4 - 6
Het a-sociale milieu	7 - 8
a) id. in de stad	9 - 11
b) id. op het platteland	11 - 13
c) id. in kampen enz.	14 - 23
Hoofdstuk II: De invloed van het a-sociale milieu op de psyche van het kind.	24 - 27
Hoofdstuk III: De intelligentie van kinderen	28 - 31
<u>DE INVLOED VAN HET A-SOCIALE MILIEU</u>	
Hoofdstuk IV: Oorzaak <u>OP DE ONTWIKKELING</u>	32 - 38
Hoofdstuk V : De opvoeding door kinderen:	39 - 46
a) thuis	39 - 41
b) op school	41 - 43
c) in het dorpe milieu	43 - 44
d) in gezinsoorden en internaten	44 - 46
Scriptie voor het examen 1955 voor het diploma: Buitengewoon Onderwijs van de leergang Groningen der Stichting voor B.O.	
Middel, die thuis verblijven, o.g. in pleeggezinnen en gepinact, o.g. in internaten.	47 - 49
Hoofdstuk VII: De plaats van de B.O.-school van opzichte van de kinderen uit a-sociale milieu.	50 - 52
Hoofdstuk VIII: Conclusies	53 - 54
Bijlage I	55
Bijlage II	56 - 57
Bijlage III	58 - 60

gemaakt door:

E.J. Hoekstra
Rozenstraat 59
Meppel

W. de Haan 23,

Inhoud

	blz.
Hoofdstuk I :	
Inleiding	4 - 15
Algemeen gedeelte	4 - 6
Het a-sociale gezin	7 - 8
a) id. in de stad	9 - 11
b) id. op het plat-	
teland	11 - 13
c) id. in kampen	14 - 15
Hoofdstuk II: De invloed van het a-sociale ge-	
zin op de psyche van het kind.	16 - 17
Hoofdstuk III: De intelligentie van kinderen	
uit a-sociale milieus.	18 - 21
Hoofdstuk IV: Gedrag van kinderen uit a-soci-	
ale milieus.	22 - 28
Hoofdstuk V : De opvoeding dezer kinderen.	29 - 46
a) thuis	29 - 32
b) op school	33 - 36
c) in het derde milieu	36 - 43
d) in gesinsoorden en internaten	43 - 46
Hoofdstuk VI: Praktijkervaringen met kinderen	
uit a-sociale milieus, leerlingen	
der Mackayschool voor B.O. te	
Meppel, die thuis verblijven, c.q.	
in pleeggezinnen zijn geplaatst,	
c.q. in internaten.	47 - 49
Hoofdstuk VII: De plaats van de B.O.-school ten	
opzichte van de kinderen uit a-	
sociale milieus.	50 - 52
Hoofdstuk VIII: Conclusies	53 - 54
Bijlage I	55
Bijlage II	56 - 57
Bijlage III	58 - 60

x x x x x

Inleiding

De term a-sociaal moet in deze scriptie vrij ruim worden genomen. In het Tijdschrift voor Maatschappelijk Werk (20 Aug. 1952) wijst dr Zuithoff, Rijkpsychiater voor de Gezinsorden, er op, "dat afbakening en omschrijving van de categorie der a-sociale gezinnen nog steeds enigszins vaag en onzeker is." Hoewel door de omstandigheid, dat de internaten Havixhorst en Dickninge te De Wijk, waarin kinderen uit in hoofdzaak a-sociale gezinnen (in niet mis te verstane betekenis) zijn ondergebracht, zeer nauwe relaties onderhouden met de Mackayschool voor Buitengewoon Onderwijs te Meppel en het onderzoek zich in hoofdzaak tot deze kinderen heeft bepaald, werden ook kinderen bij het onderzoek betrokken, welke komen uit een milieu, dat op verschillende gronden sociaal-zwak genoemd kan worden. De titelatuur a-sociaal is voor deze gezinnen te denigrerend, doch verschillende omstandigheden - vooral de armoede - maken, dat deze gezinnen veel gemeen hebben met het a-sociale xix gezin, dat remmend werkt op de ontwikkeling van de kinderen uit deze gezinnen. Op grond hiervan werden zij dan ook naast het werkelijke a-sociale gezin geplaatst.

De invloed van deze milieus is zo groot, dat zij mogelijk als de voornaamste producent van B.O.-leerlingen kunnen worden aangemerkt. In ieder geval staat vast, dat het grootste percentage der leerlingen van B.O.-scholen (debielen) afkomstig is uit de onderste lagen der maatschappij. Een door wijlen oud-inspecteur dr A. van Voorthuysen ingesteld onderzoek naar het milieu waaruit de Haagse B.O.-scholen leerlingen betrokken (uitgave Landsdrukkerij 1941) geeft aan, dat op één school 91,5 % der leerlingen afkomstig was uit sociaal-zwakke milieus. Op een school met iets beter publiek bedroeg dit percentage 68,4.

Dit onderzoek werd ingesteld in een periode van laag-conjunctuur, waardoor het percentage sociaal-zwakke gezinnen in het algemeen zeer hoog werd. Men leert daaruit, dat onder economisch moeilijke omstandigheden zich een groot aantal gezinnen niet zelfstandig kan handhaven. Het zou echter onjuist zijn alleen de economische crisis hiervoor verantwoordelijk te stellen, want ook de omvang der crisis zelf wordt medebepaald door een groep arbeiders, wier arbeidsprestaties op een gegeven ogenblik in het arbeidsproces tekort schieten en daardoor de totale gemeenschappelijke prestatie te veel drukken.

Bij het onderzoek van dr van Voorthuysen moet voorts worden aangetekend, dat het onderzoek hier een grote stad betrof, waar het aantal sociaal-zwakke gezinnen hoger ligt dan op het

platteland. Ook buiten de grote steden wordt het grootste deel der leerlingen van debielen-scholen echter geleverd door de allerarmste gezinnen. De economische omstandigheden in Meppel en omgeving zijn momenteel zeer gunstig. Desalniettemin komt 29 % der debiele leerlingen van de Mackayschool uit a-sociale gezinnen; 18 % uit zeer arme; 9 % uit arme; 31 % uit eenvoudige arbeidersgezinnen; 9 % uit goede milieus en slechts 4 % uit zeer goede (middenstand, boeren, ambtenaren) milieus. Dat betekent, dat meer dan de helft (56%) ondanks de periode van hoog-conjunctuur nog op enigerlei wijze tekort komt. In de groep eenvoudige arbeiders (31%) komen slechts zeer weinig geschoolde arbeiders voor. Economisch nemen zij een zeer labiele positie in, zodat onder ongunstiger omstandigheden vrijwel allen naar de lagere groep afzakken. Het percentage leerlingen uit sociaal-zwakke milieus op de Mackayschool te Meppel kan daardoor zeker op 80 gesteld worden.

Dit percentage werd echter mede bepaald door een 16-tal leerlingen, die in internaten leven. Laat men dit aantal buiten beschouwing, dan komt men tot de volgende percentages:

milieu zeer goed	5%	
id. goed	12%	
eenvoudig arb.gezin	41%	
milieu arm	10%	} zichtbaar sociaal-zwak
zeer arm	22%	
a-sociaal	10%	

Werkelijk sociaal zwak is echter zeker 75%.

Hieruit blijkt, dat conjunctuurverschil slechts geringe invloed heeft. Men mag dus aannemen, dat er ten alle tijd een groep is, die zich moeilijk aanpast en dat juist uit deze groep door de B.O.-school de meeste leerlingen worden betrokken.

Aangetekend moet voorts worden, dat de kinderen uit de betere milieus doorgaans niet uitgesproken debiel zijn, doch dat plaatsing op de B.O.-school plaats vond, omdat hun totaliteit op één of andere wijze niet paste in het lagereschool-milieu. In werkelijkheid kan dus worden gesteld, dat debiliteit een verschijnsel is, dat vrijwel uitsluitend voorkomt in de onderste lagen der samenleving. Een facet van het B.O., welke wordt aanvaard, doch doorgaans niet die aandacht verkrijgt, welke zij verdient.

Bij een nadere beschouwing van deze kwestie rijst dan ook al spoedig de vraag, of de leerkrachten bij het debielen-onderwijs niet teveel aandacht besteden aan psychiatrische en in het algemeen medische kwesties in plaats van aan de sociaal-psychologische en sociaal-paedagogische problemen.

Uiteraard mag de orthopaedagogische kennis niet op dit punt verstarren, wil men de verschillende gevallen en de oorzaken ervan onderkennen en ~~makmakmakmakmak~~ de therapie bepalen. Dit geldt wel speciaal voor de leerkrachten der streekscholen, welke door het ontbreken van meer gespecialiseerde scholen zich verschillende malen geplaatst zien voor de behandeling

van kinderen met leer- en gedragstoornissen, die niet hun oorzaak vinden in debilitas. Doch ook voor deze leerkrachten geldt, dat zij in de eerste plaats kennis moeten hebben van het a-sociale milieu.

Vooraf in het rapport onmaatschappelijke gezinnen
Vooral in de na-oorlogse jaren is hierover een uitgebreide literatuur verschenen¹⁾, waaraan maar heel weinig is toe te voegen. Desondanks verschijnen regelmatig studies en artikelen hierover, daar verschillende maatschappelijke problemen voor een groot deel in deze zwakke plek der samenleving hun voedingsbodem vinden.

Ook in deze scriptie kon daarom een korte beschouwing hierover niet achterwege blijven.

Voornaamste doel van deze scriptie was een bevestiging te vinden van het vermoeden, dat een groot aantal leerlingen, welke de B.O.-school bezoeken, de aansluiting naar het gewoon lager onderwijs misten, omdat de wel daartoe aanwezige vermogens door milieu-invloeden niet tijdig genoeg tot ontwikkeling kwamen. Intelligentietests zouden daardoor een onjuist beeld geven en het stempel debiel zou op een veel te groot aantal kinderen worden geplaatst.

Aanleiding tot dit vermoeden waren de ervaringen, welke werden opgedaan met kinderen uit kampen voor a-socialen, welke in internaten werden geplaatst en van daar uit de Mackayschool voor B.O. te Meppel bezoeken.

Wanneer verder van B.O.-school wordt gesproken, wordt hiermede de afdeling debielen bedoeld. Bij de afdeling imbecillen liggen de zaken geheel anders. Wel moet er echter rekening mee worden gehouden, dat bij het testen een I.Q. wordt gevonden, dat relatief te laag is, zodat men op grond hiervan niet altijd het etiket imbecil mag opplakken. De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat door milieuomstandigheden de uitslag van het onderzoek een vals beeld geeft.

-
- 1) Rapport onmaatschappelijke gezinnen - Commissie ingevolge Ministerieel besluit Febr. 1948.
Dr H. van Rooy: Gezinnen in nood.
Dr A. Querido: Het Zeeburgerdorp
id. : Het onmaatschappelijk gezin.
Van Rooy, Zuthoff, van der Torre, van Mill: Het maatschappelijk onaangepaste gezin.
Brouwer, van Houte, Post, Scheffer: Schoolkinderen uit sociaal zwakke gezinnen.
Dr van Loon: Zorg voor het a-sociale gezin.
Dr Litjens: Onmaatschappelijke gezinnen.
Vele artikelen in het Tijdschrift voor Maatschappelijk Werk, dat hieraan in 1948 o.m. een geheel nummer wijdde.

Het a-sociale gezin.

Wat men onder een a-sociaal gezin heeft te verstaan wordt zeer goed getypeerd in het Rapport onmaatschappelijke gezinnen: "Onmaatschappelijkheid is een verschijnsel, dat thans met grote scherpste naar voren komt. Hoewel in omvang niet zeer belangrijk, leidt het tot de ernstigste wantoestanden, die men zich op maatschappelijk gebied kan voorstellen, tot vervuiling, armoede, misdaad en ontarding; en vormt het infectiehaarden van moreel verval, waardoor het verschijnsel in zijn betekenis ver uitgaat boven het aantal mensen, dat er bij betrokken is.

"Wat ook het meest op de voorgrond tredend maatschappelijk vraagstuk is, het onmaatschappelijk gezin drukt het uit in zijn scherpste vorm; in tijden van overvloed zijn de onmaatschappelijken de parasieten en de bedrijvers van de kleine misdaad; als er een tekort aan werk is, zijn zij het eerst en het langst werkloos; is er een huizentekort - zij zijn zeker zonder dak; ontbreekt het ~~xxxxxxx~~ aan voedsel, dan zijn zij het hongerigst; is er distributie, dan zijn zij de soldaten van de zwarte handel.

"Voor maatschappelijke bijstand en hulp zijn deze gezinnen een zinkput; geldelijke steun wordt als vanzelf aanvaard en roekeloos uitgegeven; kleding, dekens, bonnen, worden verkocht, iedere belofte wordt verbroken, leiding wordt opgewekt aanvaard en even opgewekt losgelaten, wanneer er geen materieel voordeel mede verbonden schijnt te zijn.

"Het beeld, dat het onmaatschappelijk gezin oplevert, is in alle gevallen hetzelfde; huisraad ontbreekt of is kapot; de slaapgelegenheden hoogst onvoldoende, de dekking bestaat uit lompen. Pannen en borden zijn er slechts weinige, gebroken en vuil; elk levend wezen dat zorg vereist; bloemen, planten, een huisdier, ontbreekt of verkeert in het laatste stadium van verwaarlozing. Er zijn geen boeken, geen klok of kalender, of andere dingen van regel en orde. Naaigerei, pen en papier ontbreken.

"Er zijn geen vaste plaatsen om iets op te bergen, alle bezittingen zijn spoedig bedorven of verdwenen, daar niets verzorgd wordt. Er wordt geen poging gedaan te sparen of vooruit te denken. De kinderen hebben geen manieren; geen enkel idee van hygiëne of zindelijkheid wordt hun bijgebracht; er is geen geregeld schoolbezoek, over voortgezet onderwijs wordt niet gedacht. Er bestaat geen neiging om iets gezamenlijk te doen; er wordt geen poging gedaan elkaar te helpen ~~xxxxxxx~~ bij huiselijke taken of om samen een spel te doen. Niets gebeurt op gezette tijden; opstaan, eten, naar bed gaan, geschiedt individueel, naar het ieder invalt."

Een dergelijk gezin komt niet alleen in deze situatie door factoren van buiten af, doch in hoofdzaak door de eigen ge-

steldheid. Het aantal dergelijke gezinnen is niet te bepalen. Dr Zuithoff schat het op 3 à 4 % van het totaal aantal gezinnen. Circa 2/3 hiervan moet beschouwd worden als ernstig sociaal-labiel en ongeveer 1/3 bestaat uit een categorie van a-sociale gezinnen, die geheel naar de zelfkant zijn afgeleden en daarin totaal permanent zijn vastgeroest, terwijl niet te verwachten is, dat zij zonder een veelzijdige aanpak op een wat hoger niveau gebracht kan worden.

Zelfs met een zeer intensieve behandeling zal een gedeelte hiervan zich zelfstandig nooit in de maatschappij kunnen handhaven. Een fractie van deze gezinnen is bovendien nog anti-sociaal en doet op veel actievere wijze van haar onaangepastheid blijken.

Naast deze vrijwel permanente groep van werkelijk a-sociale gezinnen hebben we als leverancier voor de B.O.-school nog de grote groep gezinnen, welke tussen a-sociaal en normaal inliggen. Eveneens gezinnen, die de daarin opgroeiende kinderen niet alles kunnen geven, wat zij voor een normale ontwikkeling nodig hebben. Ook in deze gezinnen komen vele misstanden voor. Bij een door dr Lamberts te Rotterdam ingesteld onderzoek naar de sociale toestand, de voedingstoestand en het IQ van 444 Rotterdamse schoolkinderen van 6-9 jaar uit 356 gezinnen kon o.m. worden vastgesteld, dat de hygiënische toestand van het huis bij 48 % onvoldoende was; woninginrichting 35 % onvoldoende; servies 56 % onvoldoende; tafelgewoonten 62 % onvoldoende; slaapgelegenheden 33 % onvoldoende.

De gezinsverhoudingen gaven het volgende beeld:

Sociale toestand	Gezinsverhoudingen				
	slecht	matig slecht	matig goed	goed	totaal
SIECHT	11	45	18	10	84
NATIG	1	17	102	100	220
GOED	0	0	5	32	37

Dr van Voorthuysen maakte in zijn reeds eerder genoemde rapport o.m. melding van vele gezinnen met voorkinderen, gedwongen huwelijk der ouders (van één school 55,1 %), concubinaat (8 %). In 20 % der gezinnen is de oorspronkelijke samenstelling door scheiding etc. in de loop der jaren gewijzigd. Het gemiddeld aantal kinderen is voorts in deze gezinnen hoog. Er zijn gevallen van incest en vele vaders zijn met de strafrechter in aanraking geweest. Dr van Voorthuysen concludeerde dan ook, dat in de gezinnen der B.O.leerlingen veelvuldiger dan in gezinnen met uitsluitend normale kinderen allerlei afwijkingen en misstanden worden aangetroffen, die op

voedingstekort onder te brengen. Oorspronkelijk was de hiertoe opvoering der "voorschools" eerste doel, doch later werd het een van de belangrijkste taken, dat niet alleen het kind van een betere woning het gezin kan schaffen, doch dat veel andere factoren hiertoe een medebestemmende rol spelen. Het ligt

de opvoeding een nadelige invloed uitoefenen.

x x x

a) Het a-sociale gezin in de stad.

Iedere stad heeft zijn groep a-sociale gezinnen. Het aantal is hier relatief groter door de voor deze groep aanwezige gunstiger levensfactoren. Hiertoe behoren in de eerste plaats de stegen en sloppen, die de critiekloze achterbuurt vormen. De mogelijkheden tot een "gemakkelijk leventje" zijn groter.

Tot voor kort bewoond slop te Meppel.

Isolering van de groep in speciale slecht bekend staande buurten; isolering der kinderen op speciale wijk-"klompenschoolen" etc., hebben instandhouding der groep en uitbreiding (grote gezinnen!) in de hand gewerkt.

In de stad is doorgaans ook vaak een opzettelijke isolering met controle en verbeteringspogingen (bv het Rotterdamse plan-Zuidplein) of verbanning (bv "beton"dorp - Steenwijk).

Vooral de sanering van oude stadskernen schept de mogelijkheid de a-sociale en zwak-sociale gezinnen in speciale "opvoedingswijken" onder te brengen. Oorspronkelijk vormde hierbij opvoering der "woontechniek" eerste doel, doch langzamerhand is men gaan inzien, dat niet alleen het bezit van een betere woning het gezin kan opheffen, doch dat vele andere factoren hierbij een medebeslissende rol spelen." Het ligt

niet in de bedoeling deze slaafgevoerde stadswijken voor
definitieve vestiging naar verrijken te gebruiken. Het is
de club

Uit
antoon
Niet al
bleven
"verlof
van het
hield.

De
kerk
lykheid
op te
laar-ve
langste
van de
3 Juni
gen de
in zijn

situatie, waar voor de eerste vier jaar
toen 5 5 der woningvoorraad laag stond. Hiervan is geen enkel
gebruik gemaakt. Het is vastgesteld, dat men het thans in het
zaak over het opruimen eens is en dat er de aandacht op moet
gevestigd worden.

hien
stadeb
ind, h
Ten w
Wang
Van de
Van de
spelen
gen.

Hi de
binnen
schied
der be

Van
regel
hiervan
like en
gelden

de stad
de stad
naast
Weg a de
r vlie
parool

andover
in de st
hij bou
enkele
in de be
het congres
op 2 en
te beproefde
verl gaat
de ideale

de ontrent
is geen enkel
gebruik gemaakt. Het is vastgesteld, dat men het thans in het
zaak over het opruimen eens is en dat er de aandacht op moet
gevestigd worden.

de ideale pr
alve het
Van het van
Standaard
logisch
Woning
Wijzen
metten

de bevindin
ng der h
men ge-
het niveau

de best-
stratie
den dergel-
ant sal

b) Het speciale geval op het Noorderland.

Ook Meppel kent nog vele te saneren stadsdelen. men ook

niet in de bedoeling deze nieuw-gecreëerde stadswijken voor definitieve vestiging dezer gezinnen te gebruiken. Het is de sluis naar de arbeiderswoningen.

Uitbreiding van het aantal a-sociale gezinnen in de stad ontstond tevens door de trek van het platteland naar de stad. Niet alleen betrof dit a-sociale gezinnen, doch daarnaast bleken vele eenvoudige plattelanders niet opgewassen tegen de "verleidingen" der stad, het tempo en de gemakkelijker wijze van leven. Los van hun dorpsmilieu, dat hen in het gareel hield, gingen zij in de stad ten onder.

De sloppen hebben zich lang in de steden kunnen handhaven. Eerst de Woningwet van 1901 heeft de gemeentebesturen de mogelijkheid gegeven tegen de woningverwaarlozing en slechte bouw op te treden (aanschrijving tot woningverbetering en onbewoonbaar-verklaring). Hoe zeer de krotopruijing thans in de belangstelling der gemeentebesturen staat blijkt uit het congres van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten dit jaar op 2 en 3 Juni te Enschede gehouden, waar één dag geheel aan besprekingen over krotopruijing en vernieuwing van stedenbouw werd gewijd. In zijn praes-advies wees hier dr S.O. van Poelje op de ideale situatie, welke voor de oorlog voor krotopruijing was ontstaan, toen 5 % der woningvoorraad leeg stond. Hiervan is geen enkel gebruik gemaakt. Het is verheugend, dat men het thans in hoofdzaak over krotopruijing eens is en dat er de aandacht op wordt gevestigd hoe zeer dit vraagstuk samenhangt met het gehele probleem der stedenbouwkundige vernieuwing, waarmee behalve het stedenbouwkundige aspect van het wonen, de aspecten van het werken, het verkeer en de recreatie ten nauwste zijn verbonden. Ten aanzien van de krotopruijing als sociaal-psychologisch vraagstuk concludeerde dr van Poelje, dat, bij de uitvoering van toekomstige saneringen en reconstructies, overwegingen van sociale aard ten minste een even belangrijke rol moeten spelen ~~als de technische bevindingen~~ als de technische bevindingen.

Bij de besprekingen concludeerde men, dat verplaatsing der krotobewoners in steden het beste in collectief verband kan geschieden. Mede beslissend dient daarbij echter ook het niveau der betrokken families te zijn.

Vele steden hebben thans saneringsplannen en nemen maatregelen ter bestrijding der a-socialiteit. Ter illustratie hiervan zie ~~hijs~~ bijlage I, welke melding maakt van een dergelijke actie te Maastricht, welke als landelijk experiment zal gelden.

b) Het a-sociale gezin op het platteland.

Anders ligt de situatie op het platteland, hoewel men ook

daar zeer slecht bekend staande buurtschappen aantreft. Wie echter de geschiedenis van deze buurtschappen nagaat, vindt reeds spoedig de oplossing. Als voorbeeld kan hiertoe dienen het gehucht Stuifzand (gemeente Ruinen), waarvan dr J. Haarding zegt:

"Wie daar woonde behoorde al bij voorbaat tot de verschoppelingen der mensheid; zijn komst, waar ook in wijde omgeving, wekte angst en wantrouwen.

Stuifzand en stropen, Stuifzand en stelen, Stuifzand en sterke drank, Stuifzand en het mes, ze hoorden onafscheidelijk bij elkaar. Een vreemdeling vermeed het dorp, welks ongestuurdheid berucht was. Slechts de Rijksveldwachter en de marechaussee waren niet zeldzame bezoekers. En zelfs zij voelden er zich niet op hun gemak, hoe ook beschermd door het ontzag voor gladde knopen. Wat zij aan één der Stuifzanders bedreven werd aan allen bedreven; wat één der Stuifzanders had geleden werd te zijner tijd door allen gezamenlijk gewroken.

Wat was Stuifzand in oude dagen? Een soort van ballingsoord voor allen, die in het Drentse dorp geen plaats vonden; een kolonie van wat volgens oude Drentse dorpszede a-socialen waren, gedeeltelijk van Drentse afkomst, gedeeltelijk zwervers uit de vreemde.

Men dulde hen daar in die verre uithoek der marke, omdat men die zelf toch niet kon exploiteren, maar men vermeed zoveel mogelijk elk contact. Zo werd de kleine kolonie op de dorre heide een levensgemeenschap op zichzelf."

Door het toegenomen verkeer en de steeds doorgaande ontginningen zijn dergelijke vrijplaatsen uit hun isolement verlost en langzaam maar zeker worden zij in de normale maatschappij opgelost. Sport en buurthuiswerk schiepen een gezondere atmosfeer.

Door het ontbreken van dergelijke uitwijkplaatsen thans, waar men liever helemaal niet meer het risico om uit de dorpsgemeenschap gestoten te worden zonder dat er een groep aanwezig is, waarbij aansluiting gezocht kan worden. De neiging tot het a-sociale wordt veelal afgereageerd door stroperij en "scharrelhandel", welke door de normale bevolking niet als anti-sociaal wordt aangemerkt. Ook bv. het exploiteren van geheime zenders is een bezigheid, welke men vrijwel alleen in deze groep aantreft.

Treffen we dus praktisch geen a-sociale gezinnen aan, groot is daarentegen het aantal sociaal zeer zwakke gezinnen. Gebrek aan elementaire hygiënische middelen (vaak bv geen drinkwater) en slechte woontoestanden scheppen een voor de kinderen veelal zeer slecht milieu. Is de toestand voor de dorpsgemeenschap niet meer acceptabel, dan zien we spoedig een vertrek naar elders, waarbij dan meestal de grote stad een a-sociaal gezin rijker wordt. Er is dus migratie van a-socialen, hoewel dit door de woningnood in de steden wordt afgeremd.

Het platteland moet, alleen reeds uit zelfbehoud, voor zijn aan zijn woongebied geen besteden. (aldus burgemeester J. Jansen van Opaterland op het congres Ver. Ned. Gemeenten)

Bij de foto's: De verkrotting ten plattelande is zeker zover voortgeschreden als in de stad. De meeste krotten worden niet in de dorpskernen gevonden, maar in de velden er omheen. Nochtans geeft nog in 1952 de grote stad voor krotopruijing het drievoudige per hoofd der bevolking uit als het platteland. Het platteland moet, alleen reeds uit zelfbehoud, meer zorg aan zijn woonpeil gaan besteden. (aldus burgemeester W.Harmsma van Opsterland op het congres Ver. Ned. Gemeenten)

24 c) Het a-sociale gezin in kampverband.

Eerst in de oorlog werd men pas goed met de aanpassingsmoeilijkheden van het a-sociale gezin geconfronteerd. Het bombardement van Rotterdam in Mei 1940 verwoestte het centrum van Rotterdam, waarin zich een groot aantal stegen en sloppen bevond. Men slaagde er niet in een groot aantal der bewoners als evacués in andere gezinnen onder te brengen, omdat men nu eenmaal niemand met deze gezinnen kon opscheppen. Tenslotte werden zij door het Bureau Afvoer Burgerbevolking ondergebracht in kampen bij Hoek van Holland. Juist wanneer de sociale vorming in deze kampen vorm gaat aannemen, moeten zij in 1942 ontruimd worden. Het B.A.B. houdt bij deze trek naar het Oosten des lands wederom een groep evacués over, die niemand in huis wil accepteren. Deze worden ondergebracht in nog bestaande kampen, welke in de crisisjaren waren ingericht voor arbeiders, welke in de werkverschaffing waren geplaatst. Door de tijdsomstandigheden werden zij hier praktisch aan hun lot overgelaten. Na de bevrijding liepen deze evacuatiekampen leeg en trok ieder weer naar de eigen oorspronkelijke woonstee.

De gemeente Rotterdam wist echter geen weg met deze teruggekomen groep a-socialen, welke tenslotte werd ondergebracht in het landverhuizershotel der Holland-Amerikalijn. Op bevel der militaire autoriteiten werd aan de ontstane situatie een eind gemaakt door het hotel te laten ontruimen en de bewoners terug te voeren naar de kampen in Drente. Tot directeur van de kampen werd benoemd de heer A.Y. Diemers, thans directeur van de Stichting Opbouw Drenthe, die ook reeds de leiding had gehad van de kampen te Hoek van Holland.

Over deze "deportatie" van een tachtigtal gezinnen schrijft de heer Diemers, dat "onder een streng politiegeleide van ongeveer 60 man - motorpolitie met stenguns voorop - een menigmaas van gezinnen naar Drente werd gebracht. Deze gezinnen waren tot het uiterste verbitterd. Eerstens door een lange periode van werkloosheid, daarna weggebombardeed uit hun omgeving en beroofd van het laatste restje schamel huisraad, vervolgens de hongerwinter met alle verschikkingen van dien en toen, bij het einde van de oorlog, bij elkaar gedreven in het landverhuizershotel der Holland-Amerikalijn en tot slot onder politiegeleide naar Drente. Dat was hun bevrijding.

Deze gezinnen werden ondergebracht in oude, merendeels bouwvallige kampen van de D.U.W. Ieder gezin kreeg twee vertrekken toegewezen. Het ene een zitkamer en het andere een slaapkamer, zonder afscheidingen. Water en toilet waren centraal aan het uiteinde van ieder kamp. Een omgeving, die eerder tegen- dan meewerkte aan de grootse naam gezinsopvoeding."

Toch is men er in de loop der jaren in geslaagd in de meeste gezinnen positieve verbeteringen aan te brengen. De gezinnen

staan onder voortdurende controle en er is sociale en culturele verzorging.

"Begonnen werd met het stellen van vaste regelingen in de kampen. Op elk kamp werd aangesteld een ~~kamp~~ kampleider en een maatschappelijk werkster met assistentie. Waar nodig in verband met het individu of met het gezin gingen de kinderen naar het internaat, de overigen naar de school in de omgeving. De mannen werden aangespoord om te gaan werken en voor hen die daaraan gevolg wilden geven, werd passende arbeid gezocht en gevonden. Faciliteiten werden verleend aan de goedwillenden. De vrouwen werd geleerd hun "huis" netjes te houden, stof werd verstrekt voor het maken van kleding, gordijnen, enz., welke onder leiding van de maatschappelijk werkster zelf werden gemaakt, enz. Er werd met enthousiasme en met idealisme gewerkt met gebrekkige hulpmiddelen, met veel ups en downs, maar er waren symptomen te onderkennen, welke moed gaven om door te gaan.

Voorzichtig begonnen, overwinnend vele moeilijkheden, niet tredend in het volle licht doch ernstig zoekend en tastend, ontwikkelde zich langzamerhand een stuk maatschappelijke zorg dat verstrekkende perspectieven bood." (uit M.J.Hoytink: De zorg voor het onmaatschappelijke gezin in nieuwe banen? - Tijdschrift voor Maatschappelijk Werk; 2e jaargang nr 24)

Verschillende van deze gezinnen hebben inmiddels de kampen kunnen verlaten. Er vindt opname van nieuwe gezinnen zowel uit de stad als van het platteland plaats. Doorgaans heeft de rechter een woordje meegesproken bij de nieuwe plaatsingen en soms zijn het gezinnen, die de kans grijpen in een nieuwe omgeving een geheel nieuw begin te maken, omdat het elders totaal mislukt is en men er daar geen kans meer toe ziet.

Voor de gedachte ontwikkeling dezer gezinsoorden zie de betreffende ministeriële nota (bijlage II).

Onder de in de woonoorden aanwezige gezinnen zijn er verschillende met een groot aantal kinderen. De opvoeding is zodanig, dat verschillende door bemiddeling van de gezinsvoogdij aan het gezin werden ~~af~~ onttrokken. Ook vinden vele gezinnen het gemakkelijk van de zorg over enkele kinderen ontlast te worden, zodat ook veel kinderen op basis van vrijwilligheid in de internaten worden geplaatst.

Zowel door de aanwezigheid van een ~~aan~~ drietal kampen in Z.W.Drente als de aanwezigheid der internaten Dickninge en Havixhorst te De Wijk is de Mackayschool voor Buitengewoon Onderwijs te Meppel rechtstreeks bij deze groep a-sociale gezinnen betrokken.

door passief en angstig, of juist sterk agressief. Een dergelijke school zal de aanpassingstechnieken nog verbeteren.

II

De invloed van het a-sociale gezin op de psyche van het kind.

De kinderen in de a-sociale gezinnen worden lichamelijk en/ geestelijk verwaarloosd. Zij krijgen niet de liefde, die voor de ontwikkeling nodig is en leren daardoor ook niet de waarde van liefhebben. Zij leren geen eerbied voor alles wat leeft en voor al het schone op aarde, omdat in dit milieu hiervoor geen gevoel bestaat. Baldadigheid en wreedheid worden in dit verband dan ook heel verklaarbaar.

De gestoorde affectieve ontwikkeling werkt remmend op de intellectuele ontwikkeling. Met de lichamelijke verwaarlozing leidt dit tot het niet-schoolrijpe kind.

Het gevoelsleven van het kind ontwikkelt zich op basis van het gezinsklimaat. "Leven en streven wordt er gewekt; de geest doet er zijn grondkennis op; de taal vindt er zijn voedingskanalen, ingebed in de meest eigen emotionaliteit; normen slaan neer; soms ontkiemen idealen. De basis van het leven wordt er gelegd. Wat in aanleg potentieel aanwezig is zoekt naar kansen om uit de toestand van latentie tot realiteit en manifestatie te komen." (W.H. Brouwer e.a.: Schoolkinderen uit sociaal-zwakke gezinnen.)

Wanneer de kansen ontbreken zullen de potenties gaan inschroumpelen. De beperkte ontwikkelingsmogelijkheden (onvoldoende speelgoed en speelgelegenheid) en het niet kunnen uitleven van activiteitsdrang (spel en andere expressievormen) werken belemmerend op de normale uitgroei. Het op zichzelf aangewezen zijn (geen gezamenlijke maaltijden, geen groepsspelletjes, geen binding met vader en moeder, etc.) belemmert de uitgroei van het gevoelsleven.

Onderzoekingen hebben uitgewezen, dat de psychopathieën, waaraan deze groep zo rijk is, veelal terug te brengen zijn op factoren, welke in de eerste levensjaren schadelijk op de ontwikkeling hebben gewerkt (verwaarlozing, verwenning).

Een goede kleuterschool kan het kind naar een zekere rijpheid doen groeien, waardoor de intrede in de lagere school vloeiender loopt. De lagere-schoolperiode is minder conflictueus dan de kleutertijd en de puberteit. Wanneer de school rekening houdt met de individuele geaardheid, kan ze psychisch gezien een versterkend milieu vormen. Wanneer de leercapaciteiten voldoende zijn, zal het kind uit het a-sociale milieu zeker op een volksschool kunnen gedijen. Helaas zijn de gestelde eisen doorgaans te zwaar. Het kind wordt hierdoor passief en angstig, of juist sterk agressief. Een dergelijke school zal de aanpassingstoornissen nog versterken.

In Los Angeles heeft men geprobeerd een oplossing te vinden voor het tekort aan speelgoed in arme gezinnen. Er zijn daar thans 25 instituten voor het uitlenen van speelgoed (beschikbaar gesteld door weldadigheidsinstellingen) aan de armsten der stad. In het begin ontvangen de kinderen speelgoed van geringe waarde. Bewijzen ze er mee te kunnen omgaan zonder te vernielen dan wordt de waarde van het speelgoed geleidelijk aan opgevoerd. (N.D.J.-bladen jg 1 nr 3)

onder de leerlingen een bevinding.

Onderzoekingen op x x x vroege onderzoekers ontdekten dat kinderen, doch de onderzoekers wijzen op de gunstige factoren waardoor de uitkomst van het onderzoek werd bepaald.

In een rapport van het Hilarburgse Groene Kruis wordt de N. leerschool vermeld uit van een door een ingesteld onderzoek naar de intelligentie op een spijlschool met 110 leerlingen afkomstig uit de armste stedelijke bevolkingsgroep.

grootste

bladen.

70 en

er 17

schied

voor

hield

In

toet

van

school

voor

de

van

van

Tot voor enkele weken woonden in dit huis (twee ramen aan frontzijde) een gezin met zeven kinderen. Hiervan bezochten er drie de Mackayschool, één is oud-leerling en de rest is nog niet/leerplichtig. In zo'n omgeving wil geen plant groeien, laat staan, dat er dan wel een kind tot normale uitgroei zou kunnen komen.

lagere bevolkingsgroepen gerekend moeten worden

De Hilarburgse stelde een onderzoek in naar de intelligentie op zeven daarvoor in samenwerking bekende lokale openbare scholen. De gemiddeld gevonden IQ's waren:

van

De intelligentie van kinderen uit a-sociale milieus.

Het is algemeen bekend, dat het gemiddelde intelligentiepeil van de kinderen uit a-sociale milieus zeer laag ligt. Steeds weer hoort men leerkrachten der volksscholen klagen over hun doorsnee-klassepeil en het grote aantal B.O.-klantjes, dat zich onder de leerlingen zou bevinden.

Onderzoekingen op dit terrein onderstrepen schijnbaar deze klachten, doch de onderzoekers wijzen steeds hierbij op de ongunstige factoren waardoor de uitkomst van het onderzoek mede werd bepaald.

In een rapport aan het Limburgse Groene Kruis brengt dr J.J. M. Leerschool verslag uit van een door hem ingesteld onderzoek naar de intelligentie op een meisjesschool met 130 leerlingen afkomstig uit de onmaatschappelijke bevolkingsgroep. Het grootste deel dezer leerlingen blijkt éénmaal of vaker te doubleren. Hij vindt bij 41 leerlingen een IQ beneden 80 en bij 78 een IQ tussen 80 en 100. Van deze laatste groep acht hij er 47 ongeschikt voor het g.l.o. In totaal dus 69 % niet geschikt ~~xxx~~ om het normale onderwijs te volgen. Hij wenst hiervoor speciaal onderwijs en dit is voor vele gevallen niet het b.l.o.

Dr Zuithoff schat het aantal debielen in de onmaatschappelijke gezinnen schijnbaar op 20 à 30 %. Dus veel hoger dan het door hem aangenomen algemeen landelijke gemiddelde van 1½ %. In werkelijkheid is ~~xxxx~~ het echter 8 tot 10x zo hoog (12 tot 15 %) volgens deze deskundige, die ook op andere terreinen waarschuwde tegen de schijnbare uitkomsten van onderzoekingen in a-sociale milieus.

Ook het onlangs gepubliceerde onderzoek op de Haverstraat-school te Leiden (Mededelingen no.57 van het Nutsseminarium voor Paedagogiek aan de Universiteit te Amsterdam) komt tot dezelfde uitkomsten. Alleen is men hier niet bij het vaststellen van een feit blijven staan, doch is men naar wegen gaan zoeken om positieve verbeteringen in het intelligentiepeil te verkrijgen.

Dit onderzoek was een gevolg van de bezorgdheid van het gemeentebestuur van Leiden over de geringe resultaten van het lager onderwijs op de scholen, waarvan de leerlingen vrijwel uitsluitend afkomstig waren uit milieus, welke sociaal-economisch tot de lagere bevolkingsgroepen gerekend moeten worden.

Het Nutsseminarium stelde een onderzoek in naar de intelligentie op zeven daarvoor in aanmerking komende Leidse openbare scholen. De gemiddeld gevonden IQ's waren:

141	leerlingen	1e	klasse:	88
145	"	2e	"	84
119	"	3e	"	87
100	"	4e	"	88
114	"	5e	"	87
69	"	6e	"	95

Het verschil in klassegemiddelde wordt verklaard doordat in de eerste klasse nieuwelingen zitten + zittenblijvers van één jaar en in de tweede klasse zittenblijvers van twee leerjaren zijn opgenomen; de derde klasse is omhoog gekomen, ~~xxxxxxx~~ doordat verschillende leerlingen naar het b.o. zijn afgevoerd. In de zesde klasse komen alleen de beste leerlingen, waardoor dit hogere gemiddelde wordt verklaard.

De onderzochte scholen in Leiden kunneⁿ gekarakteriseerd worden als passende bij een IQ van ongeveer 88. De onderzoekers wensen dit echter beschouwd te zien als een maat voor prestaties op het gebied der theoretische intelligentie en niet als een meting van de aanleg. Deze aanleg bepaalt ook de grens van de prestatiemogelijkheden. Hoe dicht~~x~~ de maximumgrens benadert wordt hangt echter af van het milieu, waarin het kind opgroeit. Van dit milieu is dus ook de prestatie afhankelijk, die tijdens het testen het IQ bepaalt. Prof. dr M.J. Sirks wijst in zijn artikel "Erfelijkheid van intellect en/ begaafdheid in het algemeen" (Het Gemeenbest - Juli 1950) eveneens op de invloed van het milieu bij de vaststelling van het IQ. Hij acht door de erfelijke grondslag echter de speelruimte tussen een minimaal en maximaal IQ voor elk individu bepaald; de ene bijv. tussen 85 en 100, de ander tussen 120 en 140. Op welke plaats in deze variatie-breedte het intellect tenslotte terecht komt, is aan de werking van het milieu, dus aan de opvoeding toe te schrijven.

Wanneer men bovenstaande zienswijze wil volgen, dan is het duidelijk, dat we maar een zeer betrekkelijke waarde aan het IQ mogen hechten. Vooral bij toelating op de school voor b.l.o. wordt de grens 80 te strak getrokken, waardoor teveel pseudo-debielen geplaatst worden in een milieu, dat voor hen wel aangenaam is, doch niet voor hen georderd. Ideaal zou zijn een test, waarbij men de werkelijke aanleg kan meten. Een slechte aanleg zou dan minder vaak worden geconstateerd dan thans een laag IQ.

In het rapport over de Haverstratschool stellen W.H. Brouwer c.s. de vraag, in welk opzicht nu iemand uit een "slecht" milieu achter staat bij iemand uit een goed milieu, die dezelfde aanleg heeft.

Deze kinderen staan achter door hun mindere kennis. Dit blijkt zelfs in een eenvoudige test als van Pintner-Cunningham. Vele kinderen kennen geen krokodil, geen telefoon, geen vuurtoren, geen reddingsboei, geen kameel.

"Verder ontbreken hun vele oplossingsmogelijkheden, waarover andere leerlingen door hun betere scholing wel beschikken.

Hun attitude tegenover het werk is veel minder gunstig; ze zijn weinig vertrouwd met boeken en plaatjes en ook met intellectuele spelletjes, raden, enz.

Verder is er geen felle gretigheid om het antwoord te vinden, geen haast ondragelijke spanning tot men er is; integendeel alle theoretische kennis, alles wat te maken heeft met lezen, met boeken, dus met indirect contact met onbekenden, over dingen die het eigen leven niet raken, dat alles heeft voor hen weinig of geen waarde; soms staat men er zelfs afwerend tegenover. Van het milieu heeft men de reactiegewoonte overgenomen om zich voor zulke dingen niet in te spannen.

Zelfs mondeling testen brengt de p.p. misschien niet tot voldoende sterke inspanning; een ~~zakkzakk~~ schijnbaar zinloze opeenvolging van telkens weer andere vragen; is het kind bereid dit spelletje mee te spelen? En met die vreemde meneer, die geheel buiten zijn milieu staat?

Het gevolg is, dat ze slap werken, zich niet blijvend concentreren. De taak dringt niet goed door, ze zijn wat denklui, oppervlakkig, globaal, gauw afgeleid; critiekloos aanvaardden ze een oplossingsuggestie, als die tenminste komt.

Zo schieten hun hele denkatteitude, hun gewoonten van opnemen, bewaren en verwerken van geestesinhouden te kort.

De invloed van het milieu tijdens het onderzoek naar de intelligentie is hiermede duidelijk getekend. Deze milieu-achterstand moet door geschikt onderwijs - waarop ook dr Leerschool doelt als hij zegt, dat 69 % der leerlingen van een door hem onderzochte school niet in staat is het normale onderwijs te volgen zonder dat deze als a.s. B.O.-klantjes mogen worden aangemerkt - gedeeltelijk kunnen worden weggewerkt. Dit werd door het Haverstraat-experiment - het zoeken naar andere wegen van onderwijs voor deze kinderen - ook duidelijk aangetoond. De herhaling van de Pintner-Cunninghamtest in een aanvangsklasse negen maanden na de eerste aanbieding gaf een toename der prestaties te zien met gemiddeld twaalf punten.

Verbeterde milieuomstandigheden geven soms een belangrijke stijging van het IQ te zien. Dr v. d. Torre, Rijkpsychologe voor de gezinsoorden, maakte melding van een kind uit een sociaal gezin, dat bij testing een IQ toonde van 84. Een tweede onderzoek na verbeterde omstandigheden gaf een IQ van 96 en bij een derde onderzoek kwam zij tot een IQ van 114!

De Rijkpsychiater voor de gezinsoorden, dr Zuithoff, wijst er op, dat men uiterst voorzichtig moet zijn met de diagnostiek van de intelligentiestoornissen. Vooral in die milieus, die in hun sociaal-culturele gewoonten ver afwijken van het gemiddelde. "Wij hebben bij kinderen uit de sociaal-culturele

milieus aan de zelfkant van de maatschappij soms in de loop van enkele jaren tijdens hun sociale opheffing verrassende veranderingen in hun intelligentie-niveau gezien."

W.H.Brouwer e.a. komen tenslotte in "Schoolkinderen uit sociaal zwakke gezinnen" dan ook tot de conclusie, dat "het cijfermateriaal, waarop men de mening grondt, dat de aanleg der sociaal-economische lagere bevolkingsgroepen gemiddeld aanmerkelijk slechter zou zijn dan die van de beter gesitueerden inderdaad een minder goed "gevormde intelligentie", doch niet een minder goede aanleg aantoonde."

Het thuis gegeven **x x x x** is zodanig, dat weinig waarde wordt gehecht aan verschillende taken. Kennelijk Vermissingen worden niet als ernstig gevoeld. Het is vooral een bevreemding en het afreageren van konceptuele taken de andere klasse, die geen begrip heeft voor de moeilijkheden van het in het a-sociale gezin opgroeiende kind.

De kinderen groeien op in een crimineel milieu. Dit wordt in zijn inleiding tot de criminologie als een van de factoren kindervervalsing, armoede en ongunstige sociale omstandigheden, seksuele demoralisatie, alcoholisme en geweld aan beschouwd. Al deze factoren treffen men in het a-sociale gezin aan.

Kindervervalsing. De vervalsing is op verschillend terrain. De pedagogische vervalsing leidt o.a. tot: brutaliteit, agressiviteit, slordigheid, ongemakkelijkheid, halfdeligheid, onverschilligheid, etc.

Armoede en ongunstige sociale omstandigheden geven gemakkelijk aanleiding tot economische delicten. Dr. Krowel (Problemen van de moeilijke jeugd, diagnostische, orthopedagogische en therapeutische gezichtspunten) vond 90 % der door jagers gepleegde delicten van economische aard. Deze ongunstige jongens komen doorgaans uit een arm milieu, waar gezinsomstandigheden of stoornissen in de samenstelling van het gezin zijn.

Het aantal is echter niet zodanig, dat men alle jeugdcriminaliteit aan vervalsing toe mag schrijven, hetgeen in de Duitse orthopedagogische literatuur veel gebeurt.

Ook dr. van Rosy geeft aan, dat in werkelijkheid de verschillen tussen anti-sociaal en a-sociaal niet zo groot zijn. De overgang van het etnisch-sociale naar het criminele kan volgens dr. van Rosy gemakkelijk plaats hebben. Dit geldt natuurlijk ook voor de jeugd uit deze milieus.

Sexuele demoralisatie in deze gezinnen leidt gemakkelijk tot seksueel wangetrag der jeugdige gezinsleden. Sexualiteit is in de a-sociale groepering geen geheim. In woorden en daden houdt men geen rekening met de onwetendheid van kinderen.

Gedrag van kinderen uit a-sociale milieus.

Het gedrag van kinderen uit a-sociale milieus is helaas veelal wangedrag. Eigenlijk behoeft dit geen verwondering te wekken. Net zo goed als zij de aansluiting bij het lagere-schoolmilieu missen, missen zij het contact met leeftijdgenootjes uit betere milieus. Zij staan geïsoleerd. Thuis missen zij de noodzakelijke liefde en hartelijkheid; zij kunnen er niet spelen en alle huiselijkheid ontbreekt. Zij vluchten met hun activiteitsdrang naar de straat.

Het thuis gegeven voorbeeld is zodanig, dat weinig waarde wordt gehecht aan verschillende zaken. Vernielingen worden niet als ernstig gevoeld. Het is veelal een bevrediging en het afreageren van haatgevoelens tegen de andere klasse, die geen begrip heeft voor de moeilijkheden van het in het a-sociale gezin opgroeiende kind.

De kinderen groeien op in een crimineel klimaat. Bonger noemt in zijn inleiding tot de criminologie als criminogene factoren: kinderverwaarlozing, armoede en ongunstige sociale omstandigheden, seksuele demoralisatie, alcoholisme en gemis aan beschaving. Al deze factoren treft men in het a-sociale gezin aan.

Kinderverwaarlozing. De verwaarlozing is op verschillend terrein. De paedagogische verwaarlozing leidt o.m. tot: brutaliteit, agressiviteit, slordigheid, ongemanierdheid, baldadigheid, onserlijkheid, etc.

Armoede en ongunstige sociale omstandigheden geven gemakkelijk aanleiding tot economische delicten. Dr Grewel (Problemen van de moeilijke jeugd, diagnostische, orthopaedagogische en therapeutische gezichtspunten) vond 90 % der door pubers gepleegde delicten van economische aard. Deze opgeschoten jongens kwamen doorgaans uit een arm milieu, waar gezinsmoeilijkheden of stoornissen in de samenstelling van het gezin zijn.

Het aantal is echter niet zodanig, dat men alle jeugdmisdadigheid aan verwaarlozing toe mag schrijven, hetgeen in de Duitse orthopaedagogische literatuur veel gebeurt.

Ook dr van Rooy geeft aan, dat in werkelijkheid de verschillen tussen anti-sociaal en a-sociaal niet zo groot zijn. De overgang van het onmaatschappelijke naar het criminele kan volgens dr van Rooy gemakkelijk plaats hebben. Dit geldt natuurlijk ook voor de jeugd uit deze milieus.

Sexuele demoralisatie in deze gezinnen leidt gemakkelijk tot seksueel wangedrag der jeugdige gezinsleden. Sexualiteit is in de a-sociale groepering geen geheim. In woorden en daden houdt men geen rekening met de aanwezigheid van kinderen.

Het sexuele gedrag speelt zich af in primitieve zuiver sensuele sfeer.

Litjens vond in Maastricht bij de onmaatschappelijke gezinnen 3,7 % in concubinaat levend; 8,7 % der gezinnen had buitenechtelijke kinderen. Van de mannelijke gezinshoofden onderhield 23,3 % ongeoorloofde betrekkingen met andere vrouwen; 26,8 % der gehuwde vrouwen onderhield ongeoorloofde betrekkingen. In één straat deugde het in meer dan de helft der gezinnen (62 ½ %) niet op sexueel gebied. Litjens vond te Maastricht voorts bij de a-sociale gezinnen, dat het aantal gedwongen huwelijken op 55 à 60 % van het totaal gesteld kon worden. Naar Rooms Katholieke normen gemeten (geslachtelijk verkeer en kinderen voor het kerkelijk huwelijk) lag dit percentage nog veel hoger.

Door te kleine behuizing zijn de kinderen al jong getuige van de intimiteiten van het echtelijk leven. Jongens en meisjes slapen bij elkaar. "Het zelfrespect krijgt bij dit opgroeien de meisje, waar zich verzorgen, aankleden etc. meestal moet gebeuren onder het oog van anderen, wel weinig kans om te ontluiken." (Zr Clara Christophora: Twaalfjarige meisjes in een verpauperde volksbuurt.)

Alcoholisme komt in de a-sociale gezinnen veelvuldig voor. Zuithoff schat dit op 30 %. Voor het kind betekent dit een angstfactor, een slecht voorbeeld etc, doch niet een directe gedragsbepalende factor, hoewel de drankzucht der vader wel degelijk oorzaak tot wangedrag van het kind kan worden.

Gemis aan beschaving leidt eveneens tot wangedrag, dat echter in hoofdzaak mede zijn oorzaak vindt in de verwaarlozing (gemis aan beschaving is hier uiteindelijk ook een gevolg van), de armoede en het sexueel gedrag. We zien dan ook vaak een samengaan der factoren.

Het behoeft geen verwondering, dat de jeugddelinquentie in deze kringen dan ook 15 x zo hoog is als de gemiddelde jeugd delinquentie. Wanneer we daarbij dan bedenken, dat ook de debilitas, welke in deze kringen zo veelvuldig voorkomt, gemakkelijk tot wangedrag leidt, dan is het duidelijk, dat het ook wel zeer moeilijk voor deze jeugd is om het straatje recht te houden.

Reeds eerder werd er op gewezen, dat deze jeugd zich niet aanpast bij de normaal-opgroeïende jeugd en daarom is het noodzakelijk om voor gedragsverbeteringen aparte instellingen te creëren.

In de eerste plaats heeft de school een opvoedende taak. Vooral de kleuterschool is bij deze opvoeding van primair belang. Daarnaast is het buurt- en clubhuiswerk van grote betekenis. Niet alleen houdt men hierbij de jeugd enkele uren van de straat doch ook geeft men hen passend werk. Tracht voor deze handen-

arbeid een zodanige belangstelling aan te kweken, dat ook thuis met dit werk wordt/ begonnen. Ook het vacantiwerk is in dezen van zeer grote betekenis. De aandacht wordt dus positief gericht.

Ook bij de speciale "opvoedingswijken" neemt de jeugdzorg een belangrijke plaats in. Hetzelfde is het geval in de gezinscoördinatie. Opzet was om op grond van de jaarverslagen der gemeentelijke Dienst voor Sociale Zaken te Rotterdam betreffende het plan-Zuidplein de vorm van deze jeugdzorg nader te bestuderen. De gevraagde gegevens konden echter aan "particulieren" niet ter inzage worden verstrekt.

Van groot belang moet ook geacht worden het speeltuinwerk; vooral wanneer dit paedagogisch en psychologisch verantwoord is. Helaas ontbreekt hier doorgaans zeer veel aan, daar men evenals bij de meeste jeugdzorg gebukt gaat aa onder een groot gebrek aan geschoolde leiders.

Een bijzondere vorm van "speeltuin", welke zeer zeker voor navolging in aanmerking komt, is de jeugdboerderij "De Kleine Kloosteresch", welke zich in de tuin van het Almelose politiebureau bevindt. Deze zo ver doorgevoerde jeugdzorg van politiezijde is waarschijnlijk - en dan helaas - uniek in ons land. De vorm is zoals van Liefeland die aangeeft in zijn Orthopaedagogiek van het zwaksinnige kind (blz. 95) voor de boerderij-school.

Overzicht van de Almelose jeugdboerderij

Wel zijn het zwaartepunt van de jeugdzorg "De Kleine Kloosteresch" -
lyke" jeugden, welke door de wijngaten werden georganiseerd.
In overleg met de ouders volgt dan plaatsing op de jeugdboer-
derij. Hier komen zij op hun vrije middelen werken en ook in
schooltijd kunnen hun bepaalde karweitjes worden opgedragen.
De leiding berust bij een adjudant van de kinderpolitie.

Bij de foto: Tot de inventaris der jeugdboerderij behoort o.m. een volière.

Het hoofdbureau van politie te Almelo is gevestigd in een grote villa met een in verhouding betrekkelijk kleine tuin. Een braakliggend belendend bouwterrein werd als weide voor de boerderij in bruikleen verkregen.

Gedurende de oorlog deed deze villa dienst als Ortskommandantur (voor de oorlog villa van een fabrikant) en na de bevrijding vestigde de politie zich er in. De Commissaris van Politie zag voor de jeugd mogelijkheden in de tuin en hij trad daartoe in contact met de plaatselijke jeugdverenigingen. Uit dit contact werd de speeltuinvereniging "De Kleine Kloostersch geboren. Met financiële steun van particulieren en technische hulp van leerlingen der Ambachtsschool werd een zich op het terrein bevindend bouwvallig gebouwtje gerestaureerd, zodat hierin het vee (schapen en geit), de kippen en de duiven onderdak kunnen vinden. Voorts werd hierin het clubhuis gevestigd. Later werd een groter gebouwtje bij het clubwerk ingeschakeld. De levende have bestaat voorts uit konijnen en eenden, en een vijver met vissen. Ook de tuin zelf wordt door de clubleden onderhouden en elk heeft een eigen stukje grond in de tuin.

De tuin biedt plaats aan een twintigtal jongens. De leeftijden variëren tussen 6 en 13 jaar. Het is niet noodzakelijk, dat deze clubleden met de rechter in aanraking zijn geweest. Wel zijn het stuk voor stuk "moeilijke" jongens, welke door de wijkagenten werden gesignaleerd. In overleg met de ouders volgt dan plaatsing op de jeugdboerderij. Hier komen zij op hun vrije middagen werken en ook na schooltijd kunnen hun bepaalde karweitjes worden opgedragen. De leiding berust bij een adjudant van de kinderpollitie.

De jongens voelen dit niet als straf en komen stuk voor stuk zeer graag. Het clubwerk omvat voorts handenarbeid. In de zomer wordt een kamp voor hen georganiseerd. Er wordt nauw samengewerkt met de leiding van het clubhuiswerk, dat in de woonwijk De Riet werd opgezet.

Levende have der jeugdboerderij.

Hoewel het moeilijk valt directe resultaten van dit soort werk aan te wijzen, moet de opvoedkundige waarde groot zijn. Bovendien bevordert het een betere verstandhouding tussen de politie en deze jeugd, daar meer begrip voor elkaar wordt verkregen.

Deze jeugdboerderij van de Almelose politie leert, dat ook op klein terrein goed werk verricht kan worden. Er zouden in één plaats meerdere van zulke speeltuinen kunnen zijn. In Almelo overheeft één der plaatselijke speeltuiverenigingen, gezien het succes, eveneens een jeugdboerderij te gaan exploiteren.

De hieraan verbonden kosten kunnen echter vrij hoog zijn. De exploitatie in Almelo kost ongeveer f 1500- per jaar, dat uit productenopbrengst, subsidie en donaties bijeenkomt. De zwaarste post - de dagelijkse leiding - vervalt hier echter, daar dit door een politieambtenaar in diensttijd wordt verricht.

Als bezwaar moet gelden, dat de jongens bij het passeren van de leeftijdsgrens worden losgelaten zonder dat men een aansluitend opvangcentrum heeft voor hen. Dit loslaten geschiedt

Tot de werkzaamheden der jongens op de jeugdboerderij behoort ook het onderhoud van de tuin.

op een leeftijd, waarin hun wereld juist "groter" wordt, zodat het aantal verlokkingen (bioscoop, omgang met meisjes, etc.) toeneemt. Of clubhuis en jeugdboerderij hen innerlijk voldoende hebben gesterkt om niet tot criminele gedragingen te komen moet sterk worden betwijfeld.

Genoemd moeten zeker worden de V.B.S.-kampen, welke aan de sociaal-labiele jeugd een regenererende verpleging wil geven in een kort tijdsbestek. Men tracht hen hier tot persoonlijke verdieping en ideaalvorming te brengen om hen voor verder afglijden in de maatschappij te behoeden.

In de practijk is het veelal zo, dat "voor plaatsing in aanmerking komen jongens, wier gedrag aanleiding geeft tot de vrees dat zij in maatschappelijk opzicht zullen ontsporen of nog verder zullen ontsporen. In de meeste gevallen betreft het jongens, die reeds met de politie in aanraking zijn geweest, tegen wie een strafvervolgning is ingesteld of een veroordeling is uitgesproken." Voor de meisjes heeft men het oog op minderjarigen, "die door haar onevenwichtig gedrag en onhandelbaarheid of werkschuwheid blijk hebben gegeven zich nog niet zelfstandig in de maatschappij te kunnen handhaven." (Documentatieblad 1948 - nr 3)

Het werk is dus los komen te staan van de oorspronkelijke opzet en kwam in het schuitje van de justitiële kinderbescherming, daar het aantal vrijwillige plaatsingen zeer gering is geworden.

Het grote aantal instellingen en de verschillende vormen, waarlangs men de "massajeugd" wil benaderen, geeft reeds een indruk van de omvang van dit probleem, dat als achtergrond het wangedrag met zich meevoert.

"Voor een terzake kundige behandeling", zegt dr Grewel (Problemen van de moeilijke jeugd), "is punt één, dat men niet de moeilijkheden, die een jeugdige individu geeft, maar de moeilijkheden, die het heeft, behandelt.

Het komt er dus op aan, dat men zich op de persoonlijkheid van de jonge mens moet instellen, d.w.z. van het jonge individu in quaestie. Te lang is men bij de behandeling van de moeilijke jeugd uitgegaan van de verschijnselen, die zij vertoon- den, in plaats van de persoonlijkheden als uitgang te nemen. Men wilde het onaangename verschijnsel, het symptoom coërigeren; dat betekende, dat men het jeugdige individu minder moeilijk, minder lastig, minder eigenwijs, minder a-sociaal of anti-so- ciaal wilde maken, dus beter aangepast zonder aanzien des per- soons.

De één paste een straffe methode toe, de ander een vrij op- voedingsysteem; men zocht het in "Liefde" of in godsdienst- onderwijs of in handwerken; ~~xxxxxxx~~ anderen weer stuurden lastige jongens naar het platteland of in Nederland wel naar zee indachtig het spreekwoord; Ogeruimd staat netjes.

Al met al was dit echter geen orthopaedagogiek. Wel zullen vele instellingen als hulpmiddel aanvaardbaar blijken."

Voor het kind uit het a-sociale milieu liggen de oorzaken van zijn wangedrag waarschijnlijk voor een groot deel in het gezin. Het is dus niet alleen een kwestie van jeugdzorg, doch in hoofdzaak van volwassenenzorg.

Dr Zuithoff wijst in het Tijdschrift voor Maatschappelijk Werk van 20 Aug. 1952 er op, dat er in de laatste jaren enige diepere inzichten zijn gekomen in het voor deze gezinnen zo belangrijke probleem der psychopathieën. Aanvankelijk was de psychopathie een soort verzamelbegrip, waartoe een ieder, die abnormaal of "lastig" was, werd gerekend. Men veronderstel- de tevens, dat deze afwijking in hoofdzaak in de aanleg gefixeerd was, terwijl men deze categorie dan tegelijkertijd een depriciëren karakter gaf.

In de a-sociale gezinnen blijken echter factoren op te treden die traumatisch werken en aanpassingsstoornissen opleveren, die men vroeger betitelde als niet te verbeteren "aanlegpsychopa- thieën". Bij een juiste reëducatie, die zo vroeg mogelijk be- gint, is echter een gedeelte van deze afwijkingen te herstellen.

De psychische hygiëne van deze prille jeugd zal in de preventie van de a-socialiteit een grote rol moeten spelen.

~~xx~~
Het grote aantal "karakteronvolwaardigen en onverschilligen" dat meer dan de helft van deze individuen kan uitmaken zal hier door een belangrijk gunstiger prognose krijgen.

~~... hij was uitgaan, maar de koster eigenlijk nog niet een
rij voor de kosterreuk.~~

~~Tussen normaal opgevoede kinderen zou hij afsteken
ontmoedigd worden. In de kosterreuk in een wijk of
tram voor probleemgezinnen vindt hij niet alleen vele~~

De opvoeding dezer kinderen.

a) thuis

Zoals reeds in voorgaande hoofdstukken/ aangegeven, zijn de kinderen in de a-sociale milieus heel veel opvoeding te kort gekomen. Zowel wat de bewuste als wat de onbewuste opvoeding betreft. Het zo goed ~~als hun slechte~~ hygiënische opvoeding opvalt door zwarte nagels, ongewassenheid, ongekamde haren, onfrisse geuren, etc. valt hun slechte lichamelijke toestand op. In onverzorgde kleding huist een slecht verzorgd lichaam. In zijn reeds eerder genoemd rapport wijst dr van Voorthuysen op het verschil in constitutie tussen leerlingen van gewone lagere scholen en leerlingen van B.O.-scholen. Tot dezelfde conclusie kwam de schoolarts te Hilversum, hetgeen voor de voorzitter van O & A, de heer G. Leerkamp, aanleiding was in zijn openingsrede der jaarlijkse algemene vergadering van deze vereniging op 9 April 1955 te Zwolle speciaal aandacht te vragen voor deze slechtere lichamelijke constitutie.

In vele gevallen zal deze slechte constitutie zijn oorsprong vinden in de slechte verzorging, slechte huisvesting en slechte voeding.

Postma (Experimenteel-psychologisch onderzoek naar de betekenis van het geboortenummer) wijst er op, dat lichamen tekort een correlaat van geestelijke inferioriteit meebrengt. Door gebrekkige hygiënisch-dietetische voorwaarden wordt een nadelige invloed uitgeoefend op de geslachtscellen, op de zich ontwikkelende vrucht in utero, op het groeiende kind in de eerste levensjaren, in de schooljaren en in de puberteit. Zie ook de hypothese van dr W.J.J. de Sauvage-Wolting betreffende de samenhang tussen debilitas en vitamine C - gebrek in verschillende nummers van het Tijdschrift voor B.O. jrg 1954/55.

Waar de zo van belang zijnde lichamelijke opvoeding reeds zoveel te wensen overlaat, valt het niet te verwonderen, dat men bij de overige opvoeding geheel en al tekort schiet. Deze paedagogische verwaarlozing uit zich in onbeheertheid, brutaliteit, agressie, slordigheid, baldadigheid, opstandigheid, etc., etc., maar ook in afgestomptheid.

Zij worden niet snel ergens door beroerd, omdat in hun milieu maar weinig "betere gevoelens" aanwezig zijn en deze dus ook niet overgedragen kunnen worden.

Dr A.v.d.Torre (Enkele sociaal-paedagogische en sociaal-culturele aspecten) wijst er op, dat de kleuter vormbaar en kwetsbaar als hij is, een duidelijke aanvulling nodig heeft op de tekorten, die het milieu schept.

"De verkeerde bindingen, slechte aanpassing, onontwikkelde motoriek, al die verschijnselen, die we bij verwaarlozing zien ontstaan, maken de kleuter eigenlijk nog niet eens rijp voor de kleuterschool.

Tussen normaal opgevoede kleuters zou hij afsteken en ontmoedigd worden. In de kleuterklas in een wijk of centrum voor probleemgezinnen vindt/ hij niet alléén vele

lotgenootjes, maar kan er voor hem een adequate methodiek gevolgd worden."

Doorgaans behoren de a-sociale gezinnen tot de zeer kinderrijke. Door dit ~~groot~~ grote kindertal staat het van nature moeilijker in de wereld en daarnaast zijn er dan nog de ongunstige factoren te kleine behuizing en gebrek aan opvoedingscapaciteiten.

Door de verbeterde medische kennis blijven thans in deze gezinnen meer kinderen in leven dan vroeger. De zuigelingensterfte lag toen hoger en de infectieziekten vroegen ook meer slachtoffers. Door deze gezinsgrootte acht men in sommige kringen uitbreiding van het aantal a-sociale gezinnen niet denkbeeldig en daardoor een kans op daling van het intelligentiepeil der Nederlandse bevolking aanwezig. Hierop zal hier niet verder worden ingegaan.

"De grote vruchtbaarheid in deze grotendeels nog onvoltooide gezinnen legt op de moeder ongetwijfeld een zware last. De ongemakken van de zwangerschappen, die elkaar in betrekkelijk korte termijnen opvolgen, bekleemtonen zelden de schoonheid van het levenswonder maar des te meer de moeilijkheden die ook een natuurlijk verloop van zaken nu eenmaal meebrengt. Op het humeur van de aanstaande moeder werkt de zwangerschapsperiode maar al te dikwijls weinig verkwikkend. En dit humeur is van enorme invloed op het geestelijk klimaat van het wereldje waarin de reeds aanwezige kinderen hun affectiviteit tot ontwikkeling moeten brengen. Aan hulp van anderen valt in deze gezinnen meestal niet te denken, zodat moeder praktisch altijd met de volledige lasten blijft zitten, en een gedruktheid van het affectieve leven weinig verwondering kan baren."
(W.H.Brouwer e.a.: Schoolkinderen uit sociaal-zwakke gezinnen)

Kinderen worden eerst van belang wanneer zij iets meer welvaart in het huishouden gaan brengen, doordat zij gaan verdienen.

Meestal is dit van korte duur, omdat doorgaans een huwelijk spoedig de verdiensten verloren doet gaan. Tegenwoordig betekent zo'n huwelijk veelal een verzwaring der omstandigheden, daar door de woningnood de kinderen meestal bij de ouders in trouwen. Een nieuwe situatie, die makkelijk aanleiding geeft tot conflicten, is aan de reeds bestaande conflictsituaties dan toegevoegd.

De invloed van de woonruimte en speciaal het gebrek hieraan is voor de opvoeding van grote betekenis. (zie bijlage III) Men leeft te dicht op een met teveel mensen, zodat de conflicten niet van de lucht zijn. Slapen wordt veelal gezamenlijk gedaan. Jongens en meisjes op één kamer, vaak ook nog de ouders op dezelfde kamer.

en hun kracht:

Bij de vaders komt wat meer verscheidenheid van belangstelling aan de dag, zonder dat het er naar uitziet, het opgroeiende kind in zijn geestelijke ontwikkeling er veel van profiteren kan."

Eén der meisjes-leerlingen van de Mackayschool werd op 9-jarige leeftijd betrapt op onzedelijke handelingen met een neefje van haar, eveneens leerling der school. De moeder hiervan in kennis gesteld vond het bijna normaal. Haar commentaar was: "Wat wilt U? Die kinders zien nog wel es wat. We slapen allemaal bij elkaar op de vloering en een mens is nu eenmaal geen aardappell". Haar kleinzootje vond ze kennelijk een flinke vent, dat hij op zo jeugdige leeftijd al zo goed de weg wist op sexueel terrein. De veelbelovende dochter verwachtte op 14-jarige leeftijd een baby waarvoor niet minder dan 15 militairen uit de naburige legerplaats voor vader in aanmerking kwamen. Haar twee oudere zusters, die eveneens de Mackayschool bezochten, was het niet veel beter vergaan. De oudste zuster werd naar Zetten gezonden. Toen zij na haar ontslag op weg was naar huis, maakte zij kennis met een "koopman". De weinige uren van haar verkering waren voldoende om Meppel met een ongehuwde moeder te verrijken. De derde dochter uit dit gezin moest ~~xxxx~~ evenals een zoon op 16 jarige leeftijd trouwen. Deze dochter gedroeg zich daarnaast slecht. Zij pleegde winkeldiefstallen en insluipingen. De huwelijksverhouding was zeer slecht. Ondanks haar twee kinderen werd zij onlangs veroordeeld tot zes maanden gevangenisstraf.

Het hoeft geen betoog, dat de sexuele opvoeding door de ouders verkeerd gericht is geweest en dat ook de woningtoestand de situatie ongunstig heeft beïnvloed.

Zedelijke opvoeding is er vrijwel niet, hoewel men zich doorgaans voor de buitenwereld netjes wil voordoen. Voorbeeld: Eén der meisjes-leerlingen vertelde, dat zij / 10- gevonden had. "M'n moeder vroeg, of iemand het gezien had en toen ik nee zei, kreeg ik een rijksdaalder in m'n spaarpot."

De moeder toonde zich evenwel zeer verwonderd, toen haar dochttertje herhaaldelijk op kleine diefstallen werd betrapt en briefjes van / 10- van de klasse-onderwijzeres "vond".

Plaatsing van dit meisje in een gesticht werd door gebrek aan medewerking thuis tenslotte noodzakelijk.

Het persoonlijk voorbeeld der ouders is zodanig, dat men van de kinderen slechts weinig goeds kan verwachten. Het te leiden ingestelde onderzoek (Brouwer e.a.) naar de liefhebberijen der ouders vermeldde slechts in drie van de zestig gevallen een moeder met een liefhebberij (1x lezen, 1x lichte muziek, 1x wandelen).

"Het huishouden, - kinderen en man verzorgen, koken, wassen, verstellen -, eisen haar volledige activiteit. Het kinderen groot brengen met het accent op de materiele zorg laat moeder weinig ~~z~~ tijd voor gezellige contacten van spel of vertelling; de wetten van "wat kan en niet kan", worden wat fors erin gebracht, er wordt gezorgd dat de burens zo min mogelijk roddelen kunnen op toilet en kleding, de weinig weelderige milieu-taal wordt doorgegeven, en daarmee zijn de meeste moeders aan het eind van hun tijd en hun kracht.

Bij de vaders komt wat meer verscheidenheid van belangstelling aan de dag, zonder dat het er naar uitziet, dat het opgroeiende kind in zijn geestelijke ontwikkeling er veel van profiteren kan."

Van belang moet de radio worden geacht. Deze is in vrijwel alle gezinnen aanwezig en er blijkt een aan huis bindende kracht van uit te gaan. Dit is dan ook ~~ruwz~~ vrijwel de enige waarde, daar de belangstelling vooral gericht is op oppervlakkige programma's.

Lang niet alle maaltijden worden gemeenschappelijk gehouden; er zijn bijna geen spelletjes en er wordt vrijwel niet voorgelezen. De vader is doorgaans bij deze schaarse huiselijke activiteiten een afzijdige figuur.

Het onderzoek in de gezinnen der leerlingen van de Leidse Haverstraat-school gaf een indruk van armelijkheid in materieel en geestelijk opzicht. Het uitgebrachte rapport zegt dan ook:

Hierdoor zijn de mogelijkheden voor de kinderen in deze gezinnen beperkt. En beperkte mogelijkheden zijn dikwijls belemmeringen voor de redelijke reactie op natuurlijke drangen en daardoor voor harmonische uitgroei. Zo kunnen hier de uitingen van de activiteitsdrang zich niet naar behoren uitleven en is vrijheid van uiting grotendeels een fictie. Veel stuit af op de materiele onmogelijkheid; uit je maar eens in lijn en kleur als moeder dat geklieder in huis niet kan hebben; uit je maar eens in taalvormen als de taalschat met mondjesmaat wordt toegediend; hoe leef je je uit in spel of liefhebben als er geen geld is voor iets anders onnutigs.

Het verbod is hier frequent, en verboden betekenen niet zelden schadelijke belemmeringen. Zo stuwen de drangen zich ondergronds en zoeken toch een uitweg in beweeglijkheid, luidruchtigheid, als het al geen agressie wordt, waarlangs al kijdend, ruziënd en met ongehoorzaamheid en lastig zijn naar ontlasting van spanning wordt gezocht."

De vacantiетijd is voor de jeugd in deze gezinnen door dit alles een wel zeer moeilijke periode. Dit komt ook in de baldadigheidsstatistieken tot uitdrukking. Het rapport: Jeugdbaldadigheid Haarlem (Ned. Economisch Instituut) geeft aan, dat de vacatiespelen de baldadigheid echter terugbrengen tot de helft van het aantal gevallen in normale tijd. De maand December blijkt de minste baldadigheid te geven. In de tijd, dat de kinderen zich met het pas gekregen speelgoed bezig houden is er een diepe insinking in de baldadigheid. Dit rapport geeft voorts aan, dat de baldadigheid minder is in de buurten waar een wijkagent is en waar braakliggende terreinen, speeltuinen en uitwijkmogelijkheden buiten de bebouwde kom een gunstige invloed uitoefenen.

Uit het bovenstaande blijkt, dat de a- en zwak-sociale gezinnen praktisch geen positieve bijdragen leveren voor de intellectuele en sociale ontplooiing der kinderen. Waar het le milieu tekort schiet, ontstaat een taak voor het 2e milieu (de school)

b) op school

De omstandigheden in de s-sociale gezinnen zijn zodanig geweest, dat er bij de kinderen een grote achterstand is ontstaan. Zij zijn daardoor doorgaans niet alleen niet schoolrijp geworden, doch hebben ook hele hiaten in de ontwikkeling van hun gevoelsleven. De school is voor hen iets totaal vreemds, waaraan zij zich moeilijk kunnen aanpassen. De school moet hen daarom tegemoet treden en rekening houden met hun tekorten en de omstandigheden waaronder zij moeten leven. Het is de verdienste van het Leidse experiment, dat zij naar de te bewandelen wegen hebben gezocht. In "Schoolkinderen uit sociaal zwakke gezinnen" wordt dit experiment geheel beschreven. Het rapport wijst ~~xxxxxxx~~ daarnaast op de vele fouten, die het g.l.o. ten opzichte van deze kinderen maakt.

"Zo komen de kinderen in de eerste klas met een te kleine woordenschat, een te geringe vaardigheid in denken, spelen en spreken.

Deze school is voor hen een nieuw milieu, waar men in hun kringen meestal onverschillig, soms zelfs vijandig tegenover staat.

Voor lezen, voor boeken voelt men niets, alles wat de school belangrijk vindt, last hen koud. De school is een noodzakelijk kwaad, een plaats, waar de kinderen wachten moeten, tot ze aan het werk kunnen gaan. In deze milieus leeft geen interesse voor ~~xxxxxxx~~ schoolwerk; bij de kinderen mag men dus weinig belangstelling verwachten en weinig bereidheid zich in te spannen. Het gevolg is, dat de kinderen hun achterstand bij hun leeftijdgenoten uit betere milieus niet inhalen, wat alleen door groter inspanning, groter interesse mogelijk zou zijn geweest. Integendeel wordt de achterstand steeds aanzienlijker. Wat schoolprestaties aangaat zijn ze aan het eind van het zesde leerjaar naar de mening van vele tot oordelen bevoegden ongeveer even ver als de leerlingen der s.g. opleidingscholen aan het eind der vierde klas. De zesde-klassers zijn bovendien op de onderzochte scholen gemiddeld 8 maanden te oud door zitten blijven en velen bereiken de zesde klas nooit. Dit overwegende moeten we erkennen, dat de tot nu gevolgde werkwijze gefaald heeft.

De oude school is er niet in geslaagd om recht te buigen, wat het gezin verkeerd richtte, om de kinderen bij te brengen die gedragsnormen, die denkhouding, kennis, kundigheden en interesses, welke normale gezinnen vanzelf aanbrengen. Om de achterstand bij leerlingen uit betere milieus in te halen zouden de kinderen uit de onderzochte bevolkingsgroepen intenser en sneller moeten gaan leren dan de meer bevoorrechte kinderen.

Met minder interesse, dus minder vlijt en minder kennis en kundigheden meer bereiken, dat gaat niet. We moeten daarom de omstandigheden zo gunstig mogelijk maken en trachten voor onze kinderen een omgeving te scheppen en hen te

plaatsen in situaties die hen sterk stimuleren tot felle belangstelling.

In de eerste plaats moeten reeds de kleuters zo mogelijk ingeleid worden in een milieu, dat voor hun ontwikkeling gunstiger is dan het gezin nl. in een goede kleuterschool.

niek Verder moet de school een milieu worden, waar het kind onverschillig of vijandig tegenover staat, maar waarin het zich thuis voelt, waartoe het zich zo voelt aangetrokken, dat het de waarderingsnormen der school gaat overnemen.

Een blijde, lichte omgeving moet deze school zijn, die onder meer volop gelegenheid biedt om te spelen, om iets te maken met de handen, om te tekenen, te schilderen, om in de tuin te werken.

De dwang, die wel leiden kan tot - soms onwillige - gehoorzaamheid, maar die belangstelling en energie doodt, moet tot een minimum beperkt blijven. De nieuwe school moet stimuleren het vrijwillig opgaan in een zelf gestelde of het gretig aanvaarden van een opgelegde taak. Voor een deel is dit een kwestie van een andere didactiek, die kinderen en leerkrachten meer vrijheid geeft en tegelijk beide tot grote inspanning wil prikkelen.

Daarbij wordt vooral een beroep gedaan op de spontane belangstelling der leerlingen, op zelfwerkzaamheid, individueel en groepswork, en wordt mede uit overwegingen van efficiency toegestaan met iets anders te beginnen zodra de aandacht verslapt, zodat niet volgens een streng bindend lesrooster kan worden gewerkt. Ook wordt uit de leerstof het overbodige, schoolse, levensvreemde geschrapt en poogt men de kinderen zoveel mogelijk te plaatsen in echte levensware situaties, die sterker dan het boek in staat zijn hun belangstelling op te wekken.

Onze opvoedkunde en daarbij stellig ook onze didactiek, zoals men die op de kweekscholen onderwijst, past nog het beste voor kinderen uit een sociaal-economisch behoorlijke omgeving. Als vanzelfsprekend gaat ze uit van de veronderstelling, dat het gezin zeer veel leert en dat de school vanaf de eerste klas daarbij kan aansluiten.

De leerstof van de beginklas staat ongeveer op het niveau, waar het gezin de kinderen gebracht heeft en de hele lagere-schooltijd door blijft het gezin de school steunen, het kind prikkelen zijn best te doen en blijft het vooral bij de ontwikkeling van taal en denken een waardevolle aanvulling geven van wat de school leert. De gezinnen, waaruit de leerlingen van de onderzochte scholen komen, hebben de kinderen, die ze naar de eerste klas sturen, niet op het niveau van ontwikkeling gebracht, dat voor een normale eerste klas nodig is. Toch begint de eerste klas er met dezelfde stof en op dezelfde manier.

Dit doende sluiten we de ogen voor de feiten. Wij willen echter de conclusie uit de feiten trekken, inziende dat voor de ontwikkeling hunner kinderen vele slecht gesitueerde gezinnen ernstig tekort schieten en dat voor deze kinderen een heel andere schoolopvoeding nodig is."

Het experiment op de Haverstratschool te Leiden omvatte o.a. een verlaging der leerlingenschaal. De gekozen leervormen zijn sterk georiënteerd op "B.L.O.-methoden" en ook de inrichting der lokalen doet aan het B.L.O. denken. Besloten werd om de kinderen slechts in uiterste noodzaak te laten doubleren, zodat het klassikale karakter verloren ging. Veel aandacht wordt aan de persoonsvorming besteed. Waar het hier g.l.o. betreft wordt hier niet verder op de leerstof ingegaan.

Het experiment wees uit, dat onder gunstige schoolomstandigheden de resultaten van schoolopvoeding en onderwijs beter worden dan bij de oude methoden het geval was. Het gemiddelde IQ van een groep, die voortdurend deel had aan het experiment bleek in drie jaar te zijn toegenomen van 84 tot 92. De geconstateerde vooruitgang werd uitsluitend veroorzaakt door betere prestaties bij alle opgaven, die inzicht en nadenken vereisen.

De gevonden uitkomsten kunnen van groot belang zijn bij het streven naar vernieuwing van onderwijs en opvoeding van het g.l.o.

De tijd, dat de kinderen in school verblijven is op/ het totaal, dat deze kinderen dagelijks aan tijd beschikbaar hebben gering. Gebleken is, dat de verwaarloosde jeugd te weinig bestedingsmogelijkheden voor dit overschot heeft. Dat de school hier een taak heeft wordt door velen beweerd en ook in enkele gemeenten in practijk gebracht.

"Reeds geruime tijd leefde in Haja (Haagse Jeugd Actie)-kringen de gedachte om de grote groep jeugd, die noch door het georganiseerde jeugdwerk, noch door het clubhuiswerk wordt opgevangen, reeds op de lagere school bijeen te brengen. Dit in navolging van wat er op dit terrein reeds in ~~Rotterdam~~ Rotterdam is gepresteerd. Met het vormen van deze schoolrecreatieclubs beoogt men een redelijke oplossing te vinden voor het vraagstuk der ontwikkelingsmogelijkheden en vrijetijdsbesteding van dat deel der jeugd, dat de belangrijke invloed van het derde milieu, de vrije jeugdvorming, niet ondergaat. In een afzonderlijke organisatie, uitgaande van de scholen en gedragen door de leerkrachten, zal de jeugd dus worden vastgehouden in de gemeenschap, waar zij nog te grijpen is, nl de ~~de~~ lagere school. Bovendien zal bij deze jeugd zoveel mogelijk animo worden gekweekt voor de activiteiten van de vrije jeugdvorming in het algemeen. Van een concurrentie met jeugdverenigingen en clubhuizen is dus geen sprake. Met het opzetten van de schoolclubs kan worden bereikt, dat kinderen, die anders na schooltijd doelloos over straat zwerven, hun vrije

tijd op nuttige, aangename en creatieve wijze leren besteden. Ook wordt hierdoor het contact tussen leerkracht en kind bevorderd, hoewel men natuurlijk niet uit het oog moet verliezen, dat de onderwijzer na een schooltijd alleen jeugdleider is, naast de school.

De mogelijkheden van deze nieuwe recreatie-clubs zijn vele. Vooral aan het z.g. winterwerk, handenarbeid, zang, dammen, schaken, lezen, declamatie, toneel, tekenen en boetseren kan veel worden gedaan. Voor clubs met buitenactiviteit zullen verschillende ideeën worden uitgevoerd. Buitensport en -spel, natuurkunde, excursies naar bos, duin en strand en zelfs kampeeractiviteiten. Er zullen tentoonstellingen van werketukken van de handenarbeidclubs worden georganiseerd, toneelclubs zullen bonte avonden houden. Dit soort activiteiten is natuurlijk heel belangrijk voor het contact met ouders, die voor een gewone ouderavond geen belangstelling hebben. Kinderen, die de school en dus de schoolclubs verlaten, zal de weg naar de verschillende jeugdorganisaties worden gewezen. Op het ogenblik zijn tien Haagse scholen met de proef begonnen. De onderwijzers vormen clubjes van leerlingen en houden deze in hun vrijetijd bezig met verenigingswerk van allerlei aard. Slaagt de proef dan zal de Haja één en ander in het groot gaan opzetten. De onderwijzers zullen voor dit werk een geldelijke vergoeding ontvangen." (Haagsche Courant 24/12/54)

Speciaal voor leerlingen van B.O.-scholen, die zich moeilijker aanpassen, vaak niet geaccepteerd worden of worden geëxploiteerd, verdienen dergelijke schoolclubs wellicht aanbeveling. Temeer daar de leerlingen de leerkrachten ook van geheel andere zijde leren benaderen, waardoor een betere binding tot stand kan komen. Te Zeist heeft de B.O.-school reeds enkele schoolclubs.

Doorgaans wordt de vorming van de jeugd buiten de scholen echter toevertrouwd aan het al of niet vrijwillige derde milieu.

e) in het derde milieu

Oorspronkelijk werd hieronder slechts verstaan de jeugdbeweging, die vooral in de periode vlak na de eerste wereldoorlog vele jongeren aantrok. Deze jeugdverenigingen bereikten echter reeds spoedig een punt, dat men stuitte op een groep jeugd, die slechts tijdelijk of in het geheel niet kon worden geïnteresseerd. Men zocht naar wegen deze "ongegrepen" jeugd aan te trekken, doch gebrek aan inzicht en financiële deden deze pogingen schipbreuk lijden. Met het inzicht, dat deze grote groep jeugd in velerlei opzicht een gevaar vormt voor een gezonde uitgroei van het maatschappelijk leven, groeide de be-

langstelling voor deze vorm van jeugdzorg. Particulier initiatief bracht vele instellingen met als ideaal: verbetering der jeugd.

Hoewel de meeste nog op zeer wankelende financiële basis staan, krijgt men steeds meer overheidssteun. Ondanks de hiermee gemoeid zijnde grote bedragen, weet men, dat deze in de vorm van minder materiële schade, grotere arbeidsrust etc., dubbel en dwars terug verdiend worden.

Eén der eersten, die het probleem der massajeugd aanpakte was D. Zwiep te Rotterdam. Dit groeide uit tot de vereniging "Zoekt het verlorene", welke het oorspronkelijk doel echter los liet, doch als voorloper van het M.O.B. en met haar "psychopathen"-scholen nauw bij het a-sociale milieu bleef betrokken.

Reeds in hoofdstuk IV werd op het derde milieu gewezen in verband met de bestrijding der baldadigheid. Hoewel dit bij de overheidssteun veelal uitgangspunt is, mag ook de opvoedende waarde niet uit het oog verloren worden. Dit is in hoofdzaak een kwestie van leiding. Helaas is deze in vele gevallen ongeschouwd. Speciaal wat betreft de sport- en speeltuinverenigingen zou het gewenst zijn, dat meer paedagogisch en psychologisch geschoolde leiding beschikbaar was. Hier ligt zeker een taal voor onderwijzend personeel.

Voor het clubhuiswerk ligt de situatie gunstiger, hoewel ook hier de goede leiders schaars zijn. Met veel idealisme weet men echter in dit zeer moeilijke werk nog veel te bereiken. Dit clubhuiswerk tracht zoveel mogelijk activiteiten te scheppen, opdat de jeugdige bezoeker zelf naar aanleg en karakter een keus kan maken. De tentoonstellingen tonen aan, dat vaak met zeer grote overgave aan de werkstukken is gearbeid. Een leider van een clubhuis zegt daarom van deze jeugd: "Deze jeugd is niet a-sociaal, gemeen en hard, ze kan zich opofferingen getroosten en heeft genoeg idealisme. Als ze maar de kans krijgen het te tonen op een basis van vrije scheppende arbeid. Dit is voor ons een bewijs, dat deze jeugd niet verloren is. Maar ze moet worden opgevangen."

Inderdaad zijn de clubhuizen er in geslaagd de belangstelling der jeugd te wekken. In het jaarverslag van "De Mussen" te Den Haag wordt medegedeeld, dat in het clubhuis Rijswijksestraat in 1953: 995 jongens en 366 meisjes stonden ingeschreven in de leeftijd van 6 t/m 23 jaar. Het clubhuis Hekkelaar ontving regelmatig 330 jongens en 211 meisjes. In hetzelfde verslag staat, dat velen door het werk der clubhuizen maatschappelijk zijn geslaagd en voor ondergang behoed.

Toch moet al dit werk in hoofdzaak in het licht van de vrijetijdsbesteding worden gezien. Het is preventief, doch raakt niet de kern der moeilijkheden van deze jongens en meisjes. Opvoedkundige waarde is dan ook moeilijk aan te geven. Toch liggen er goede contactpunten, waarbij op basis van wederzijds vertrouwen in persoonlijke gesprekken zeer veel goeds tot stand gebracht kan worden.

Nast de geleide vrijetijdsbesteding heeft de overheid een taak op het ongeleide terrein. Te weinig wordt bij de stedenbouw er rekening mee gehouden, dat in de steden ook een groot aantal kinderen moet opgroeien. Men legt wel parken en plantsoenen aan, doch verbiedt de jeugd buiten de paadjes te komen. Hierdoor maakt men de stadsverfraaiing voor hen dus waardeloos. De straat zelf is als speelgelegenheid te gevaarlijk en de speeltuin is slechts berekend op kleine kinderen.

De situatie is momenteel zo, dat vele grote en middelgrote plaatsen in het geheel geen speelgelegenheid meer hebben voor de jeugd. Hiervan wordt de jeugd waarvoor de straat je milieu is de dupe. In de gemeente Oss is men er reeds toe overgegaan een straat voor het verkeer af te sluiten om deze daarna aan de jeugd toe te wijzen als speelplaats. In Haarlem overweegt men enkele pleinen van de stad in te richten voor spelen en sportterreinen. Op initiatief van de rechercheur-hoofdagent H. Hartman van de Haarlemse kinderpollitie werden ~~xxxxxxx~~ in diverse wijken van de stad gemeente-sportvelden aan de jeugd beschikbaar gesteld. In Almelo stelden de plaatselijke voetbalclubs hun terreinen voor de jeugd beschikbaar op tijden, dat zij deze zelf niet in gebruik hadden. De overweging waarvan men daarbij uitging was overigens eigenbelang. Men schreef de dalende lijn van het Nederlandse voetbal toe aan de onmogelijkheid tot straatvoetbal, waardoor vele talenten niet tot ontwikkeling zouden kunnen komen. Het uitgangspunt mocht dan al verkeerd zijn, over de resultaten was men in jeugdzorgkringen best te spreken.

In Arnhem wordt door "Oom Joop" zeer veel voor de jeugd gedaan. Deze populaire krantenverkoper blijkt een geboren jeugdleider te zijn, die steeds weer met iets verrassends nieuws tevoorschijn komt, dat bij de jeugd weet in te slaan. Daar waren zijn jeugdolympiades in één van de bekendste volksbuurten; Klarendal. Zijn jeugd-Tour de Frats door Gelderland is een jaarlijks weerkerend evenement geworden. Zijn nieuwste creatie is

Tour de Frats

het corps straatvoetbalpolitie. In de Volkskrant (28/1/'55) staat hierover:

"De jongens, die van het corps straatvoetbalpolitie deel uit maken worden uitgerust met een witte koppel, een witte gummistok en een sheriff-ster op hun blauwe slipover. Deze jeugdige politiemannen, allemaal jongens van 15 jaar, zullen dienst doen in de stadsparken en -plantsoenen, waar zij speciaal zullen letten op vernieling van natuurschoon door de jeugd, het uithalen van vogelnestjes en dergelijke dingen. Zij behoeven niets anders te doen dan de namen van hun leeftijdgenoten, die zich misdragen, te noteren, waarna een rapport over dit gedrag naar de betrokken scholen van de jeugdige boosdoeners zal worden gezonden met het verzoek strafwerk op te leggen. De jongens van de straatvoetbalpolitie zullen voorts in de zomer groepen schoolkinderen van buiten de stad door de parken rondleiden. Een andere afdeling van deze jongenspolitie, namelijk de recherche, zal worden belast met het opsporen en terugbrengen van verdwenen huisdieren. De derde afdeling, die van de rivierpolitie, zal een oogje in het zeil houden bij de plaatsen in de Rijn en elders, waar de jeugd van Arnhem in de zomer gewend is zonder toezicht te zwemmen.

De politiejongens, die hun eigen voorschriften overtreden, worden geschorst of krijgen vervelende baantjes opgelegd, zoals een zwerfende hond wassen. Wordt één van de 600 straatvoetballers betrapt op het uithalen van kattenkwaad of andere ongerechtigheden, dan komt hij voor een speciaal jongensgerecht, dat hem met paedagogische straffen tot inkeer zal trachten te brengen. Een echte politieagent en een bestuurder van de dierenbescherming zullen samen met Ome Joop het driemanschap vormen, onder wiens leiding deze jeugdpolitie zal staan."

gereguleerde
fotografie, die niet meer
in zicht werd
ontvangen

Veel van het voorafgaande is een poging tot verzachting van wat de overheid de jeugd onthouden heeft: voldoende speelgelegenheid.

Aan welke eisen moet zo'n speelgelegenheid voldoen? Deze vraag heeft men bij Bouwcentrum in Rotterdam trachten op te lossen. Op initiatief van El Pintor (ps. van mevr. van Bommel-Ehrenfest te Utrecht), die verbonden was aan het Bouwcentrum, werd op het terrein van Bouwcentrum speelgelegenheid voor de jeugd geschapen. Dit terrein ligt in het hartje van Rotterdam aan de voet van het Groothandelsgebouw. Er werd gras gezaaid; er werden snel groeiende bomen geplant en het geheel werd met een heg omsloofd. Deze rimboe, ideaal oord voor "cowboys" en "indianen" heeft plaats moeten maken voor een nieuwe Rotterdamse straat. Een nieuwe strook met elzen en wilgen werd inmiddels aangeplant en men hoopt, dat ook het "wild zaad" (berenklauw, koekoeksbloemen, klapprozen) het zal doen. Vele "wild-west"-jongens hebben op de opgroei van deze aanplant niet kunnen wachten en hebben hun activiteiten naar elders en vaak minder onschuldige bezigheden verlegd. Het terrein heeft trouwens al meer onder nieuwe aanleg geleden. Dat dit de jeugd zeer aan het hart is gegaan, kwam tenslotte in een kleine opstand tegen de "indringers" tot uiting, toen een aannemersfirma binnen de heg een groot bord plaatste en daarbij vernielingen aan hun tuin aanbracht. De jeugd heeft toen niet gerust voordat dit bord onderstboven ging. Een ooggetuige-verslag van de aanslag hebben ze als protest aan het gemeentebestuur geschreven en dit is door een delegatie op het stadhuis aangeboden. Dit bleef niet zonder resultaat, want Kinderbouwcentrum werd zo goed mogelijk hersteld en voor de toekomst werd in dit nog grotendeels te saneren stadsgebied een terrein geprojecteerd.

In "Ons Gezin" (16e jaargang - nr 5) geeft J.F.Wentzel een korte beschrijving van het huidige Kinderbouwcentrum. Kinderen hebben een onbebouwd stuk land nodig.

"Zand en groen, met veel graaf- en klimmogelijkheden. Waar zij vrije toegang hebben en dat voor hen het ideale speelterrein is: steenhopen, plassen, weilandjes, bomen om in te klimmen, een tekenmuurtje om op te kladderen, een ballenmuurtje voor de meisjes. Greppels om over te kunnen springen, waardeloos materiaal om mee te sjouwen: planken, stenen, sintels, twijgen, ~~palen~~ palen, wielen, rietmatten, alles wat maar de fantasie bevredigen kan.

Gelukkig, nog heeft Rotterdam zo'n terrein voor de straatjeugd, omringd door heggen, maar vrij om er in en er uit te lopen. Een klein stukje is ~~afgeschoten~~ afgeschoten door een rozenhaag. Daar kunnen de kleuters, ongehinderd door ruw spel van de groteren, rustig spelen in sandbak en vijver. De groteren mogen er alleen in, wanneer ze er werkelijk iets te doen hebben, tuintjes besproeien, water drinken of als ze de hummels moeten helpen.

Met de aanleg van die zandbak en vijver hebben ze hun naam als kinderbouwcentrum eer aan gedaan. Met hulp van een metselaar en afval van het Bouwcentrum hebben ze in 't begin tot laat in de avonden gemetseld en geploeterd en de riolering aangebracht, en geloof maar, dat ze wisten van wanten. Zo ontstond daar een speel- en werkterrein voor een groep kinderen, die - meestal onmiddellijk geneigd tot vernielen - nu hun bouwinstinct konden ontplooiën en de drift tot afbraak, die in hen waarschijnlijk sterker leeft dan in het meer behoeve kind, konden omzetten in iets anders.

Vooral 's middags, het hangt natuurlijk af van het weer, is het vaak vol. In de Paasvacantie telde men er wel 3 à 400 tegelijk.

's Morgens zijn er hoofzakelijk kleuters; als er dan grote jongens rondswerven, kan men er vrij zeker van zijn, dat ze spijbelen van school.

Orde houden is geen probleem; ze gedragen zich behoorlijk, omdat ze bezig ~~zijn~~ zijn met iets, waar ze belang in stellen.

In deze psychisch en fysisch gezonde omgeving worden ze met rust gelaten, kunnen ze zich vrij bewegen en vrij spelen en hebben desgewenst ook een beetje de zorg en de ~~verantwoordelijkheid~~ verantwoordelijkheid voor de kleintjes, de bloemen en het tuingereedschap, - en ze hebben (ook desgewenst) hun werk in de werkplaats, het middelpunt van dit geheel, waar ze knutselen, speelgoed maken, voorwerpen voor een tentoonstelling, die verkocht kunnen worden en waarvan de opbrengst weer kan dienen voor het aankopen van nieuw materiaal, onderhoud van het terrein, een pakje zaad, de aankoop van een voetbal of wat dan ook.

Het is geen clubhuiswerk wat hier verricht wordt, daarvoor zijn andere gelegenheden; het Kinderbouwcentrum wil eenvoudig een facet zijn in het kinderleven; een plaats waar ze zelfstandig groot kunnen worden, en waar ze worden ingetint tegen de ziekte van het vandalisme.

Waar ze zelf dingen kunnen bedenken en uitvoeren, ook al wordt het dan misschien niet zo goed als wanneer het eerst door volwassenen wordt voorgedaan, en waar ze leren de dingen af te maken.

Het Kinderbouwcentrum heeft nog iets, wat zeer belangrijk is; het is nl. niet afgezonderd van het voor de kinderen zo boeiende werk- en denkleven van de volwassene.

En dit contact met de volwassenen gaat dan via het voor de meeste kinderen belangwekkende object; bouwen.

Er is geen clubleidster, die te allen tijden voor de kinderen paraat staat en hen "helpt"; niet iemand waar de kinderen a.h.w. geestelijk tegenaan leunen. De opzet van het Kinderbouwcentrum is om op het terrein maar heel weinig volwassenen te hebben, eigenlijk alleen maar een "baas". Geen "oppas" voor de kinderen, niet iemand die de baas

speelt, maar een volwassene, die een goed vakman is en zelf zijn eigen werk daar heeft; een timmerman bv. of een wever, een beeldhouwer, mandenmaker, bloemist of wat dan ook. Hij laat de kinderen rustig hun gang gaan en zij laten hem aan zijn werk. Zijn werkterrein is de werkplaats - de kern van het kinderbouwoecentrum - waarin ook het magazijn is gevestigd van het speelgoed, het tuingereedschap en waar ook de kinderen zelfstandig kunnen werken. Aan speelgoed, nieuw materiaal, poppekastkoppen e.d."

El Pintor schreef mij o.m.: "Klimbomen hebben we (zeer druk gebruikt !) - ook kindertuintjes (dit jaar niet veel doordat mest (en Zomer !) véél te laat kwamen - Tenten en hutten worden er bij mooi weer bijna steeds opgesteld (uit lappen, maten en vodden) - Er worden dan ook "fikkies" gemaakt en aardappelen gebakken of pannenkoeken en pap (mèt en zonder zand !) Natuurlijk wordt er op de grasvelden en voetbalveld druk gebald. de vijver is echter minder romantisch (want daar heeft een enthousiast vakman aan geholpen !) en de sandbak is door kinderen zelf gegraven en gemetseld (uit oude stenen, beslist géén vakwerk !) - Verder is er een sélf gelegd terras bij het huisje -

geef de jeugd stadsgroen voor werk en spel

Het is niet mogelijk te zeggen hoe groot het percentage jeugd is, dat op de één of andere wijze door het derde milieu wordt bereikt. Waarschijnlijk neemt de speeltuinorganisatie het grootste deel voor haar rekening. Wanneer we dan zien dat bv. in een stad als Rotterdam thans 44 speeltuinen gevestigd zijn, tegen voor de oorlog 8, en dat deze desondanks nog maar 34.000 kinderen bereiken, dan betekent dit, dat er alleen in deze stad al minstens ruim 100.000 kinderen zijn, die niet worden opgevangen. Er kan dus rustig gesteld worden, dat voor vele kinderen de school het enige milieu is, waar positief aan de opvoeding gewerkt kan worden. Speciaal zal dit voor de meeste leerlingen der B.O.-scholen gelden.

d) in gezinsoorden en internaten

Voor wat betreft de opvoeding der kinderen in de gezinsoorden geldt vrijwel hetzelfde als voor wat gezegd is over de opvoeding thuis. Alleen met dit verschil, dat deze kinderen in de ruime tijd, die zij dagelijks buiten het gezin doorbrengen, beter worden opgevangen. Ieder gezinsoord heeft een kleuterleidster. Voorts een jeugdleider - meestal in het bezit van de diploma's Kinderbescherming A + B - die de jeugd na schooltijd opvangt en ook gedurende de vacaties een drukke en moeilijke taak heeft. De opvoedkundige staf van een gezinsoord bestaat voorts uit een sociaal werkster met twee assistenten of een sociaal werker. Waar het hier doorgaans kleine gemeenschappen betreft (kamp Ruinen 12 gezinnen, Linde 8 à 9 gezinnen en Ten Arlo 17 gezinnen) is het duidelijk, dat de gezinsopvoeding nuttig effect kan sorteren en met de speciale jeugsorg komt dit aan de opvoeding der kinderen zeker ten goede.

Toch blijkt het soms nodig kinderen uit de gezinnen te lichten en hun opvoeding in internatsverband ter hand te nemen. Het betreft hier kinderen, die lijden onder het gezin en kinderen, die in het gezin wrijvingspunt zijn. Het ministerie van Maatschappelijk Werk beschikt over een drietal internaten (2 te De Wijk en 1 te Apeldoorn), die de kinderen, die hiervoor in de acht gezinsoorden in aanmerking komen, opvangen. Er bestaat een zeer nauwe band tussen de gezinsoorden en internaten. O.m. worden er ouderdagen georganiseerd.

Plaatsing in internaten komt in de eerste plaats de kinderen ten goede. Zij gaan daar in alle opzichten vooruit. Zo was bijv. bij de intrede van een groep kinderen in het internaat het gemiddeld IQ 81, terwijl na twee jaar een gemiddelde van 90 werd bereikt.

Ook de gezinnen worden door de plaatsing verlicht, waardoor de huisvrouw haar taak beter aan kan. Als beloning voor de verbeterde gezinssituatie worden kinderen soms bij wijze van proef weer in het gezin teruggeplaatst. In de toekomst overweegt men ook tijdelijke plaatsing in internaten.

Het internaat Dickninge in De Wijk

De kinderen bezoeken lagere scholen te De Wijk en Meppel. Er zijn aanpassingsmoeilijkheden, doch zover het sub-normalen en normalen betreft is er een vrij snel herstel. Moeilijker ligt het uiteraard bij de debielen. Deze zijn geplaatst op de Mackayschool en hun aanpassing verloopt veel langzamer.

De opvoeding in de internaten wil het normale gezinsleven

In de zomer wordt in de vacantiemaand gekampeerd. De meeste jongens zijn zoals de foto laat zien padvinder.

zoveel mogelijk benaderen. De kinderen nemen deel aan het dorpsleven en omgekeerd zijn ook de vriendjes en vriendinnetjes uit het dorp op het internaat hartelijk welkom. Van belang is ook dat de kinderen keurig en sportief gekleed gaan. Zij worden dus zo min mogelijk in een uitzonderingspositie geplaatst. Het internaat moet hun thuis zijn.

De kinderen worden samengebracht in kleine groepen, die

Kampsoene van Dickninger jongens in Zuid-Limburg

zoveel mogelijk in dezelfde ontwikkelingsfase zijn. Zij zijn lid van de zangvereniging, gymclub etc. in het dorp. Maken deel uit van de eigen padvindergroep of sportsafdeling. Veel jongens houden er dieren op na.

Naast de groepen is er een individuele behandeling, daar deze kinderen, zoals reeds eerder vermeld, vaak grote hiaten, frustraties etc. hebben. Bij de opvoeding wordt geadviseerd door mej. C. Manninga van de Rijks Psychologische Dienst, die daartoe regelmatig de gezinsoorden en internaten bezoekt.

Uitstapje van Dickninge naar het Ned.Oorlogsmuseum te Overloon.

Aan het internatsleven kleven dus voor de kinderen uit de a-sociale milieus vele voordelen. Bij de terugkeer in de gezinnen gaat vaak weer veel verloren. De leeftijd van de kinderen speelt hierbij een belangrijke rol, evenals de tijdens de afwezigheid ontstane betere gezinssituatie. Er zijn ook moeders, die zich aan hun "verbeterde" kinderen optrekken.

Bij de opvoeding moet er voorts rekening mede worden gehouden, dat de afstand tot het eigen milieu niet te groot wordt. Alleen kinderen, die alleen zijn komen te staan, geen "background" hebben, mag men ver boven het oorspronkelijke milieu uitbrengen.

X X X X X

Practijk-ervaringen met kinderen uit a-sociale milieus, leerlingen der Mackayschool voor B.O. te Meppel, die thuis verblijven, c.g. in pleeggezinnen zijn geplaatst, c.g. in internaten.

Zoals reeds in de inleiding opgemerkt is het aantal leerlingen der Mackayschool afkomstig uit sociaal-zwakke milieus zeer groot. Veel van het voorafgaande is dan ook op hen van toepassing.

De ouders tonen geen belangstelling voor het werk en de vorderingen hunner kinderen. Deze komen smerig en doorgaans zeer slecht gekleed op school. De overblijvers tonen tussen de midde middag slecht verzorgde boterhammen. Soms worden ze geheel zonder eten naar school gezonden of ze moeten onderweg een paar - uiteraard droge - cadetjes kopen. Het schoolbezoek is vrij goed zonder dat thuis hier aandrang op uitgeoefend wordt. Gedrag is gemiddeld niet slechter dan bij de leerlingen der gewone lagere scholen.

De intellectuele vorming gaat doorgaans zeer traag. Kinderen die pas op school komen zijn vrijwel allen niet schoolrijp; ook niet voor de B.O.-school. De meeste zijn vooral op spelterrein zeer veel tekort gekomen en de eerste zorg is dan ook steeds, dat deze achterstand zoveel mogelijk wordt ingelopen. Het kind raakt daarbij spelend vertrouwd met zijn nieuwe omgeving en gaat zich op zijn gemak voelen. Doorgaans treed reeds na ongeveer 14 dagen een opmerkelijke gedragsverbetering in. Allen zijn zeer gevoelig voor een vriendelijke behandeling en ondanks de weinig schone toestand, waarin zij maar al te vaak verkeren, mogen aanhalingen door de leerkracht niet achterwege blijven. Dit is de snelste weg naar een klimaat, waar met redelijke kans op succes aan de vorming van dese kinderen gewerkt kan worden.

Een ervaring, die waarschijnlijk wel landelijk zal zijn, is de funeste invloed van het afbetalingsysteem. Enkele jaren geleden was door de kinderbijslag de kledingtoestand der leerlingen vrij goed. Na de verruimde mogelijkheden tot aanschaffing van vooral radio's, rijwielen en niet te vergeten bromfietsen, gaan de kinderen weer slecht gekleed, omdat de kinderbijslag de basis voor de afbetaling werd.

Nu de lichamelijke toestand vrij gunstig is komen te liggen, ontstond de mogelijkheid ruimer gebruik te maken van de mogelijkheid tot uitzending naar een vacantiëkolonie op sociale indicatie. De uitzending naar Zonneoord werd door dese kinderen zeer gewaardeerd. Het kwam hun algehele toestand zeer ten goede.

De leerkrachten der Mackayschool hebben waarschijnlijk intuïtief de juiste aanpak gevonden door deze kinderen niet apart te zien, doch hen als kind op precies dezelfde trap te plaatsen als alle andere kinderen in de klassen. Daarnaast vroegen zij in de eerste plaats een tegemoet-treden en aan dit verlangen is ruimschoots voldaan.

Ook de situatie in het internaat bleek van groot belang voor het gedrag en de vorderingen op school. Een harmonieuze sfeer in het internaat bleek de beste basis om op te bouwen. Mutaties onder het internaatpersoneel en onder de leerkrachten gaven vaak moeilijk te overwinnen "dode punten". Soms was er zelfs sprake van regressie.

In het algemeen kan echter gesteld worden, dat in vergelijking met de beginsituatie een zeer grote gedragsverbetering is ingetreden en dat de intellectuele vorderingen een vrijwel constant oplopende lijn vertonen. Op enkelen blijkt het etiket debiel verkeerd geplakt te zijn, terwijl een groot deel zonder dat dit direct met bewijzen gestaafd kan worden ook als pseudo-debiel beschouwd kan worden. In ieder geval is deze groep dan sub-normaal. De vermogens zijn veelal sluimerend en door een aangeboren gemakzucht zijn deze moeilijk wakker te maken. Ze komen daardoor niet boven de prestaties van goede debielen uit.

Kinderen, die we vanuit het internaat in eigen ~~milieu~~ milieu sagen terugkeren, terwijl ze de school bleven bezoeken, toonden grote achteruitgang. Vooral het gedrag had onder deze milieuwisseling te lijden.

X X X X X

In 1961 heeft de heer van der ~~op~~ op, dat deze kinderen als excellent voor een B.O.-school wat zeker niet zouden zijn afgewezen. De beslissing om vooral eerst terugkeer naar de lagere school te laten vinden, zodat geconsolideerd kan worden, dat deze kinderen later als volwassenen ten onrechte het predicaat "debiel" zouden dragen.

Op grond van een gebreken enquête bleek, dat een met ongeveer 10 % der leerlingen van het B.O. goede ervaringen had 1.2.3.4.5.6.7.8.9.10.11.12.13.14.15.16.17.18.19.20.21.22.23.24.25.26.27.28.29.30.31.32.33.34.35.36.37.38.39.40.41.42.43.44.45.46.47.48.49.50.51.52.53.54.55.56.57.58.59.60.61.62.63.64.65.66.67.68.69.70.71.72.73.74.75.76.77.78.79.80.81.82.83.84.85.86.87.88.89.90.91.92.93.94.95.96.97.98.99.100.101.102.103.104.105.106.107.108.109.110.111.112.113.114.115.116.117.118.119.120.121.122.123.124.125.126.127.128.129.130.131.132.133.134.135.136.137.138.139.140.141.142.143.144.145.146.147.148.149.150.151.152.153.154.155.156.157.158.159.160.161.162.163.164.165.166.167.168.169.170.171.172.173.174.175.176.177.178.179.180.181.182.183.184.185.186.187.188.189.190.191.192.193.194.195.196.197.198.199.200.201.202.203.204.205.206.207.208.209.210.211.212.213.214.215.216.217.218.219.220.221.222.223.224.225.226.227.228.229.230.231.232.233.234.235.236.237.238.239.240.241.242.243.244.245.246.247.248.249.250.251.252.253.254.255.256.257.258.259.260.261.262.263.264.265.266.267.268.269.270.271.272.273.274.275.276.277.278.279.280.281.282.283.284.285.286.287.288.289.290.291.292.293.294.295.296.297.298.299.300.301.302.303.304.305.306.307.308.309.310.311.312.313.314.315.316.317.318.319.320.321.322.323.324.325.326.327.328.329.330.331.332.333.334.335.336.337.338.339.340.341.342.343.344.345.346.347.348.349.350.351.352.353.354.355.356.357.358.359.360.361.362.363.364.365.366.367.368.369.370.371.372.373.374.375.376.377.378.379.380.381.382.383.384.385.386.387.388.389.390.391.392.393.394.395.396.397.398.399.400.401.402.403.404.405.406.407.408.409.410.411.412.413.414.415.416.417.418.419.420.421.422.423.424.425.426.427.428.429.430.431.432.433.434.435.436.437.438.439.440.441.442.443.444.445.446.447.448.449.450.451.452.453.454.455.456.457.458.459.460.461.462.463.464.465.466.467.468.469.470.471.472.473.474.475.476.477.478.479.480.481.482.483.484.485.486.487.488.489.490.491.492.493.494.495.496.497.498.499.500.501.502.503.504.505.506.507.508.509.510.511.512.513.514.515.516.517.518.519.520.521.522.523.524.525.526.527.528.529.530.531.532.533.534.535.536.537.538.539.540.541.542.543.544.545.546.547.548.549.550.551.552.553.554.555.556.557.558.559.560.561.562.563.564.565.566.567.568.569.570.571.572.573.574.575.576.577.578.579.580.581.582.583.584.585.586.587.588.589.590.591.592.593.594.595.596.597.598.599.600.601.602.603.604.605.606.607.608.609.610.611.612.613.614.615.616.617.618.619.620.621.622.623.624.625.626.627.628.629.630.631.632.633.634.635.636.637.638.639.640.641.642.643.644.645.646.647.648.649.650.651.652.653.654.655.656.657.658.659.660.661.662.663.664.665.666.667.668.669.670.671.672.673.674.675.676.677.678.679.680.681.682.683.684.685.686.687.688.689.690.691.692.693.694.695.696.697.698.699.700.701.702.703.704.705.706.707.708.709.710.711.712.713.714.715.716.717.718.719.720.721.722.723.724.725.726.727.728.729.730.731.732.733.734.735.736.737.738.739.740.741.742.743.744.745.746.747.748.749.750.751.752.753.754.755.756.757.758.759.760.761.762.763.764.765.766.767.768.769.770.771.772.773.774.775.776.777.778.779.780.781.782.783.784.785.786.787.788.789.790.791.792.793.794.795.796.797.798.799.800.801.802.803.804.805.806.807.808.809.810.811.812.813.814.815.816.817.818.819.820.821.822.823.824.825.826.827.828.829.830.831.832.833.834.835.836.837.838.839.840.841.842.843.844.845.846.847.848.849.850.851.852.853.854.855.856.857.858.859.860.861.862.863.864.865.866.867.868.869.870.871.872.873.874.875.876.877.878.879.880.881.882.883.884.885.886.887.888.889.890.891.892.893.894.895.896.897.898.899.900.901.902.903.904.905.906.907.908.909.910.911.912.913.914.915.916.917.918.919.920.921.922.923.924.925.926.927.928.929.930.931.932.933.934.935.936.937.938.939.940.941.942.943.944.945.946.947.948.949.950.951.952.953.954.955.956.957.958.959.960.961.962.963.964.965.966.967.968.969.970.971.972.973.974.975.976.977.978.979.980.981.982.983.984.985.986.987.988.989.990.991.992.993.994.995.996.997.998.999.1000.1001.1002.1003.1004.1005.1006.1007.1008.1009.1010.1011.1012.1013.1014.1015.1016.1017.1018.1019.1020.1021.1022.1023.1024.1025.1026.1027.1028.1029.1030.1031.1032.1033.1034.1035.1036.1037.1038.1039.1040.1041.1042.1043.1044.1045.1046.1047.1048.1049.1050.1051.1052.1053.1054.1055.1056.1057.1058.1059.1060.1061.1062.1063.1064.1065.1066.1067.1068.1069.1070.1071.1072.1073.1074.1075.1076.1077.1078.1079.1080.1081.1082.1083.1084.1085.1086.1087.1088.1089.1090.1091.1092.1093.1094.1095.1096.1097.1098.1099.1100.1101.1102.1103.1104.1105.1106.1107.1108.1109.1110.1111.1112.1113.1114.1115.1116.1117.1118.1119.1120.1121.1122.1123.1124.1125.1126.1127.1128.1129.1130.1131.1132.1133.1134.1135.1136.1137.1138.1139.1140.1141.1142.1143.1144.1145.1146.1147.1148.1149.1150.1151.1152.1153.1154.1155.1156.1157.1158.1159.1160.1161.1162.1163.1164.1165.1166.1167.1168.1169.1170.1171.1172.1173.1174.1175.1176.1177.1178.1179.1180.1181.1182.1183.1184.1185.1186.1187.1188.1189.1190.1191.1192.1193.1194.1195.1196.1197.1198.1199.1200.1201.1202.1203.1204.1205.1206.1207.1208.1209.1210.1211.1212.1213.1214.1215.1216.1217.1218.1219.1220.1221.1222.1223.1224.1225.1226.1227.1228.1229.1230.1231.1232.1233.1234.1235.1236.1237.1238.1239.1240.1241.1242.1243.1244.1245.1246.1247.1248.1249.1250.1251.1252.1253.1254.1255.1256.1257.1258.1259.1260.1261.1262.1263.1264.1265.1266.1267.1268.1269.1270.1271.1272.1273.1274.1275.1276.1277.1278.1279.1280.1281.1282.1283.1284.1285.1286.1287.1288.1289.1290.1291.1292.1293.1294.1295.1296.1297.1298.1299.1300.1301.1302.1303.1304.1305.1306.1307.1308.1309.1310.1311.1312.1313.1314.1315.1316.1317.1318.1319.1320.1321.1322.1323.1324.1325.1326.1327.1328.1329.1330.1331.1332.1333.1334.1335.1336.1337.1338.1339.1340.1341.1342.1343.1344.1345.1346.1347.1348.1349.1350.1351.1352.1353.1354.1355.1356.1357.1358.1359.1360.1361.1362.1363.1364.1365.1366.1367.1368.1369.1370.1371.1372.1373.1374.1375.1376.1377.1378.1379.1380.1381.1382.1383.1384.1385.1386.1387.1388.1389.1390.1391.1392.1393.1394.1395.1396.1397.1398.1399.1400.1401.1402.1403.1404.1405.1406.1407.1408.1409.1410.1411.1412.1413.1414.1415.1416.1417.1418.1419.1420.1421.1422.1423.1424.1425.1426.1427.1428.1429.1430.1431.1432.1433.1434.1435.1436.1437.1438.1439.1440.1441.1442.1443.1444.1445.1446.1447.1448.1449.1450.1451.1452.1453.1454.1455.1456.1457.1458.1459.1460.1461.1462.1463.1464.1465.1466.1467.1468.1469.1470.1471.1472.1473.1474.1475.1476.1477.1478.1479.1480.1481.1482.1483.1484.1485.1486.1487.1488.1489.1490.1491.1492.1493.1494.1495.1496.1497.1498.1499.1500.1501.1502.1503.1504.1505.1506.1507.1508.1509.1510.1511.1512.1513.1514.1515.1516.1517.1518.1519.1520.1521.1522.1523.1524.1525.1526.1527.1528.1529.1530.1531.1532.1533.1534.1535.1536.1537.1538.1539.1540.1541.1542.1543.1544.1545.1546.1547.1548.1549.1550.1551.1552.1553.1554.1555.1556.1557.1558.1559.1560.1561.1562.1563.1564.1565.1566.1567.1568.1569.1570.1571.1572.1573.1574.1575.1576.1577.1578.1579.1580.1581.1582.1583.1584.1585.1586.1587.1588.1589.1590.1591.1592.1593.1594.1595.1596.1597.1598.1599.1600.1601.1602.1603.1604.1605.1606.1607.1608.1609.1610.1611.1612.1613.1614.1615.1616.1617.1618.1619.1620.1621.1622.1623.1624.1625.1626.1627.1628.1629.1630.1631.1632.1633.1634.1635.1636.1637.1638.1639.1640.1641.1642.1643.1644.1645.1646.1647.1648.1649.1650.1651.1652.1653.1654.1655.1656.1657.1658.1659.1660.1661.1662.1663.1664.1665.1666.1667.1668.1669.1670.1671.1672.1673.1674.1675.1676.1677.1678.1679.1680.1681.1682.1683.1684.1685.1686.1687.1688.1689.1690.1691.1692.1693.1694.1695.1696.1697.1698.1699.1700.1701.1702.1703.1704.1705.1706.1707.1708.1709.1710.1711.1712.1713.1714.1715.1716.1717.1718.1719.1720.1721.1722.1723.1724.1725.1726.1727.1728.1729.1730.1731.1732.1733.1734.1735.1736.1737.1738.1739.1740.1741.1742.1743.1744.1745.1746.1747.1748.1749.1750.1751.1752.1753.1754.1755.1756.1757.1758.1759.1760.1761.1762.1763.1764.1765.1766.1767.1768.1769.1770.1771.1772.1773.1774.1775.1776.1777.1778.1779.1780.1781.1782.1783.1784.1785.1786.1787.1788.1789.1790.1791.1792.1793.1794.1795.1796.1797.1798.1799.1800.1801.1802.1803.1804.1805.1806.1807.1808.1809.1810.1811.1812.1813.1814.1815.1816.1817.1818.1819.1820.1821.1822.1823.1824.1825.1826.1827.1828.1829.1830.1831.1832.1833.1834.1835.1836.1837.1838.1839.1840.1841.1842.1843.1844.1845.1846.1847.1848.1849.1850.1851.1852.1853.1854.1855.1856.1857.1858.1859.1860.1861.1862.1863.1864.1865.1866.1867.1868.1869.1870.1871.1872.1873.1874.1875.1876.1877.1878.1879.1880.1881.1882.1883.1884.1885.1886.1887.1888.1889.1890.1891.1892.1893.1894.1895.1896.1897.1898.1899.1900.1901.1902.1903.1904.1905.1906.1907.1908.1909.1910.1911.1912.1913.1914.1915.1916.1917.1918.1919.1920.1921.1922.1923.1924.1925.1926.1927.1928.1929.1930.1931.1932.1933.1934.1935.1936.1937.1938.1939.1940.1941.1942.1943.1944.1945.1946.1947.1948.1949.1950.1951.1952.1953.1954.1955.1956.1957.1958.1959.1960.1961.1962.1963.1964.1965.1966.1967.1968.1969.1970.1971.1972.1973.1974.1975.1976.1977.1978.1979.1980.1981.1982.1983.1984.1985.1986.1987.1988.1989.1990.1991.1992.1993.1994.1995.1996.1997.1998.1999.2000.2001.2002.2003.2004.2005.2006.2007.2008.2009.2010.2011.2012.2013.2014.2015.2016.2017.2018.2019.2020.2021.2022.2023.2024.2025.2026.2027.2028.2029.2030.2031.2032.2033.2034.2035.2036.2037.2038.2039.2040.2041.2042.2043.2044.2045.2046.2047.2048.2049.2050.2051.2052.2053.2054.2055.2056.2057.2058.2059.2060.2061.2062.2063.2064.2065.2066.2067.2068.2069.2070.2071.2072.2073.2074.2075.2076.2077.2078.2079.2080.2081.2082.2083.2084.2085.2086.2087.2088.2089.2090.2091.2092.2093.2094.2095.2096.2097.2098.2099.2100.2101.2102.2103.2104.2105.2106.2107.2108.2109.2110.2111.2112.2113.2114.2115.2116.2117.2118.2119.2120.2121.2122.2123.2124.2125.2126.2127.2128.2129.2130.2131.2132.2133.2134.2135.2136.2137.2138.2139.2140.2141.2142.2143.2144.2145.2146.2147.2148.2149.2150.2151.2152.2153.2154.2155.2156.2157.2158.2159.2160.2161.2162.2163.2164.2165.2166.2167.2168.2169.2170.2171.2172.2173.2174.2175.2176.2177.2178.2179.2180.2181.2182.2183.2184.2185.2186.2187.2188.2189.2190.2191.2192.2193.2194.2195.2196.2197.2198.2199.2200.2201.2202.2203.2204.2205.2206.2207.2208.2209.2210.2211.2212.2213.2214.2215.2216.2217.2218.2219.2220.2221.2222.2223.2224.2225.2226.2227.2228.2229.2230.2231.2232.2233.2234.2235.2236.2237.2238.2239.2240.2241.2242.2243.2244.2245.2246.2247.2248.2249.2250.2251.2252.2253.2254.2255.2256.2257.2258.2259.2260.2261.2262.2263.2264.2265.2266.2267.2268.2269.2270.2271.2272.2273.2274.2275.2276.2277.2278.2279.2280.2281.2282.2283.2284.2285.2286.2287.2288.2289.2290.2291.2292.2293.2294.2295.2296.2297.2298.2299.2300.2301.2302.2303.2304.2305.2306.2307.2308.2309.2310.2311.2312.2313.2314.2315.2316.2317.2318.2319.2320.2321.2322.2323.2324.2325.2326.2327.2328.2329.2330.2331.2332.2333.2334.2335.2336.2337.2338.2339.2340.2341.2342.2343.2344.2345.2346.2347.2348.2349.2350.2351.2352.2353.2354.2355.2356.2357.2358.2359.2360.2361.2362.2363.2364.2365.2366.2367.2368.2369.2370.2371.2372.2373.2374.2375.2376.2377.2378.2379.2380.2381.2382.2383.2384.2385.2386.2387.2388.2389.2390.2391.2392.2393.2394.2395.2396.2397.2398.2399.2400.2401.2402.2403.2404.2405.2406.2407.2408.2409.2410.2411.2412.2413.2414.2415.2416.2417.2418.2419.2420.2421.2422.2423.2424.2425.2426.2427.2428.2429.2430.2431.2432.2433.2434.2435.2436.2437.2438.2439.2440.2441.2442.2443.2444.2445.2446.2447.2448.2449.2450.2451.2452.2453.2454.2455.2456.2457.2458.2459.2460.2461.2462.2463.2464.2465.2466.2467.2468.2469.2470.2471.2472.2473.2474.2475.2476.2477.2478.2479.2480.2481.2482.2483.2484.2485.2486.2487.2488.2489.2490.2491.2492.2493.2494.2495.2496.2497.2498.2499.2500.2501.2502.2503.2504.2505.2506.2507.2508.2509.2510.2511.2512.2513.2514.2515.2516.2517.2518.2519.2520.2521.2522.2523.2524.2525.2526.2527.2528.2529.2530.2531.2532.2533.2534.2535.2536.2537.2538.2539.2540.2541.2542.2543.2544.2545.2546.2547.2548.2549.2550.2551.2552.2553.2554.2555.2556.2557.2558.25

De plaats van de B.O.-school ten opzichte van de kinderen uit a-sociale milieus.

Zolang er geen speciale schoolvorm voor kinderen uit a-sociale milieus wordt gecreëerd, blijkt de B.O.-school voor een grote groep dezer kinderen de beste oplossing. In het te Leiden gedane experiment kwam men voor het g.l.o. aan kinderen uit zwak sociaal zwakke milieus immers eveneens tot een onderwijsvorm zoals die reeds lang bij het B.O. in ~~aan~~ toepassing wordt gebracht.

In het Tijdschrift voor B.O. jrg 1951 heeft de heer G. van Dijk reeds op de structuurverandering der school voor debielen gewezen. Hij wees daarbij o.m. op de zwakke plekken in het kandidaten-onderzoek en stelde de vraag, of dit wel zodanig wetenschappelijk verantwoord is, dat pseudo-debielen direct worden onderkend. "Is het voldoende te volstaan met een eenvoudig gebinetteer, hoogstens gecompleteerd door het aanleggen van de Pintrè-Cunningham? Eist een zo uitermate belangrijke beslissing, al of niet zwakzinnig, niet een veel diepgaander onderzoek door het team: paedagoog, psychiater en psycholoog?" De heer van Dijk refereert daarbij o.m. aan een rede door prof. dr I.C. van Houte in 1949 gehouden voor het Antonia Wilhelminafonds. Deze wees daarbij op het grote aantal zwakzinnigen gerekend naar de maatstaf, die hier te lande veelal wordt aangenomen bij de beoordeling der debiliteit - dat werd aangetroffen op een school met leerlingen uit de onderste lagen der maatschappij. Naar aanleiding daarvan zei prof. van Houte: "Ik ben echter van mening, dat het raadzaam is om van deze gehele groep geen leerling te separeren op grond van debilitas."

¶ Terecht merkt de heer van Dijk op, dat deze kinderen als kandidaat voor een B.O.-school vrij zeker niet zouden zijn afgewezen. Na plaatsing zou vrijwel nooit terugwijzing naar de lagere school plaats vinden, zodat geconcludeerd kan worden, dat deze pseudo-debielen later als volwassenen ten onrechte het praedicaat zwakzinnig zouden dragen.

Op grond van een gehouden enquête bleek, dat men met ongeveer 30 % der leerlingen van het B.O. goede ervaringen had t.a.v. maatschappelijke bruikbaarheid en sociale aanpassing. Een cijfer, dat ook in de nazorgrapporten naar voren komt voor de geslaagden. Deze groep kwam op de B.O.-school, omdat het leerplan van het g.l.o. voor hen te hoog lag, zodat zij een individuele behandeling behoeften, een speciale methodiek en ~~ook~~ didactiek. Deze konden zij slechts op de debielenschool krijgen. Hier werden zij echter geplaatst bij de groep leerlingen met een verwrongen persoonlijkheidsstructuur en dat is zeker niet in het belang van deze kinderen.

De heer van Dijk vatte zijn betoeg als volgt samen:

1. Slechts een diepgaand onderzoek wettigt de diagnose sub-normaal, paedagogische achterstand, partieel defect of debiel.
2. Ongeveer 72 % van de leerlingen van de scholen voor debielen vertoont een disharmonische persoonlijkheidsstructuur, waarvoor een speciale ortho-paedagogische behandeling noodzakelijk is.
3. Die leerlingen van de scholen voor debielen, bij wie geen defect in het aanpassingsvermogen wordt geconstateerd, kunnen met de sub-normalen in een klas of school worden verenigd met een speciale didactiek en methodiek.
4. De leerlingen van de scholen van debielen met een verwrongen persoonlijkheidsstructuur eisen een ortho-paedagogische behandeling in kleine groepen.

Wij zien dus zowel van de zijde van het g.v.l.o. als van het b.l.o. een verlangen naar een tussenvorm-school, welke paedagogisch en psychologisch voor een zeer groot aantal kinderen de oplossing van hun schoolprobleem zal kunnen betekenen.

Misschien dat bij een a.s. verlenging der leerplicht, welk onderwerp momenteel ernstig aan het ministerie van O.K. en W. wordt bestudeerd, een oplossing wordt gevonden. Immers wil een dergelijke verlenging voor deze groep nuttig effect sorteren dan zal een nieuwe onderwijsvorm moeten worden gevonden. Anders betekent het een jaar langer vast houden van voor de lagere school zeer moeilijke elementen, welke men niet zinvolle bezigheid kan verschaffen. Ook de huidige vormen van voortgezet onderwijs moeten voor deze groep veelal als ongeschikt worden aangemerkt.

Zolang men nog geen oplossing heeft gevonden zullen verschillende pseudo-debielen op de B.O.-school moeten worden toegelaten, wanneer blijkt dat zij op de gewone lagere school niet kunnen gedijen. Juist voor deze kinderen is het gewenst, dat zij zo min mogelijk de indruk krijgen op een school voor zwakzinnigen te zijn geweest. Voor hen is naamsverandering der school noodzakelijk. Een combinatie met imbecillenklassen is juist t.a.v. deze leerlingen zeer ongewenst.

De B.O.-school is en blijft voor hen een noodoplossing.

De B.O.-school heeft echter ook wel degelijk te maken met de werkelijke debiel uit het a-sociale milieu. Dit zijn de moeilijkste klantjes. De school heeft voor hen een taak: opvulling der hiaten en leiding op de voor hen wel zeer moeilijke levensweg. De nazorg is vaak beter geregeld dan de zorg, welke zich in hoofdzaak alleen maar tot de schooluren bepaalt. Deze zorg zal zich over een veel breder terrein moeten gaan uitstrekken.

Dr Grewel zegt hierover in "Orthopaedagogie en Kinderbescherming", dat het nodig is, dat de leerkracht bij het B.O. zelf innerlijk verandert: van debielendidacticus tot orthopaedagoog, wat op zichzelf al wil zeggen: sociaal ingesteld pae-dagoog. De diepere zin van de uitbreiding van de taak van de leerkracht bij het B.O. met werk op het gebied der kinderbescherming is o.m., dat men zichzelf een ruimere kijk geeft, waardoor het werk op hoger niveau komt.

x x x x x

1. Een groot aantal kinderen uit deze milieu is door overerving overmatig debiel.
2. Een categorie is echter door algemene verwaarloozing nauwelijks debiel en niet in staat aansluiting bij het gewone te krijgen.
3. Het milieu treedt deze kinderen te weinig tegemoet, waardoor zij in ontwikkeling achter blijven, of naar het B.O. worden afgeschoven.
4. Rekening moet er nu worden gehouden, dat intelligentie-tests bij deze kinderen een misleidende indruk kunnen geven.
5. De school voor debielen is niet de juiste plaats voor deze nauwelijks-debielen kinderen.
6. Een apart schooltype of parallelklassen met een voor hen zinvoller programma moeten worden georganiseerd.
7. Bij het ontbreken daarvan kan de B.O.-school eventueel in uiterste noodzaak een oplossing zijn.
8. De B.O.-school blijkt bij hen een gunstige invloed te hebben op gedrag en intellectuele vorming.
9. Verlenging der leerplicht zal de noodzaak van een nieuwe onderwijsvorm onderstrepen.
10. Het a-sociale gezin heeft vooral in de eerste levensjaren een zeer nadelige invloed op de psychische ontwikkeling.
11. Goed kleuteronderwijs is in verband daarmee belangrijk.
12. Elke aansluitende vorm van onderwijs dient rekening te houden met de verwaarloozde opvoeding, welke tot uitdrukking komt in het gedrag en ongetrook aan kennis en vaardigheden.

VIII

Conclusies.

1. Het a-sociale gezin is een voor het B.O. belangrijke bron voor leerlingen.
2. Onder de ouders in deze milieus bevindt zich een groot aantal debielen, die door hun debiliteit naar het a-sociale milieu zijn afgegleden, of daarin van jongsaf aan hebben verkeerd.
3. Een groot aantal kinderen uit deze milieus is door overerving eveneens debiel.
4. Een categorie is echter door algehele verwaarlozing pseudo-debiel en niet in staat aansluiting bij het g.l.o. te krijgen.
5. Het g.l.o. treedt deze kinderen te weinig tegemoet, waardoor zij in ontwikkeling achter blijven, of naar het B.O. worden afgeschoven.
6. Rekening moet er mee worden gehouden, dat intelligentie-tests bij deze kinderen een misleidende indruk kunnen geven.
7. De school voor debielen is niet de juiste plaats voor deze pseudo-debiële kinderen.
8. Een apart schooltype of parallelklassen met een voor hen zinvoller programma moeten worden gecreëerd.
9. Bij het ontbreken daarvan kan de B.O.-school eventueel in uiterste noodzaak een oplossing zijn.
10. De B.O.-school blijkt bij hen een gunstige invloed te hebben op gedrag en intellectuele vorming.
11. Verlenging der leerplicht zal de noodzaak van een nieuwe onderwijsvorm onderstrepen.
12. Het a-sociale gezin heeft vooral in de eerste levensjaren een zeer nadelige invloed op de psychische ontwikkeling.
13. Goed kleuteronderwijs is in verband daarmee belangrijk.
14. Elke aansluitende vorm van onderwijs dient rekening te houden met de verwaarloosde opvoeding, welke tot uitdrukking komt in het gedrag en een gebrek aan kennis en vaardigheden.

15. De ~~leerkracht~~ leerkracht moet kennis hebben van het milieu zijner leerlingen.
16. Maatregelen tot sociaal-economische verbeteringen voor deze bevolkingsgroep zullen van belang blijken voor het onderwijs.
17. Het gedrag der kinderen uit a-sociale milieus geeft blijk van minder opvoeding.
18. De school is voor de opvoeding van kinderen uit a-sociale milieus het belangrijkste milieu.
19. Na schooltijd moeten deze kinderen zoveel mogelijk worden opgevangen door een derde milieu.
20. Vele debielen missen aansluiting bij zo'n derde milieu en het is daarom wenselijk een aan hen aangepast derde milieu te scheppen.
21. De sociaal-paedagogische taak van de onderwijskracht ligt behalve in school in het derde milieu en vooral niet in de gezinsopvoeding, welke aan speciaal daartoe geschoolde krachten dient te worden overgelaten.
22. In belang van gezin en kind is plaatsing in een internaat soms gewenst.
23. Er behoort een nauwe samenwerking te zijn tussen school en internaat.

x x x x x

Bijlage I

Begin December 1954 verleende de gemeenteraad van Maastricht aan de Stichting Bijzondere Sociale Zorg Maastricht een bijdrage à fonds perdu van f 175.000 voor de bouw van een wijkcentrum.

De kosten van de bouw en de inrichting van dit wijkcentrum worden globaal/ geraamd op f 350.000,-. De Stichting Bijzondere Sociale Zorg achtte het noodzakelijk voor de opheffing van de onmaatschappelijkheid in de stad over te gaan tot het stichten van wijkhuizen voor deze bepaalde groep van de bevolking in verschillende delen van de stad. Dit is een onmisbare voorwaarde om dit veelomvattende en moeilijke werk een redelijke kans van slagen te geven.

Over dit plan werdende voorbereidende besprekingen gevoerd met het ministerie van Maatschappelijk Werk, de provincie Limburg, kerkelijke en particuliere instellingen en de gemeente Maastricht. Naar aanleiding van enkele vragen uit de raad over het "verborgen" werk van deze stichting werd medegedeeld, dat het te bouwen wijkcentrum een speciaal karakter heeft en een landelijk experiment is. Het bedrag voor dit centrum, dat in een complex van 104 woningen komt te liggen, is belangrijk hoger dan de bouwkosten van de toekomstige ~~rijke~~ wijkgebouwen. De provincie plaatste reeds 35.000 gulden als bijdrage op de begroting en van de zijde van het departement wordt een belangrijke bijdrage verwacht.

(Gazet van Limburg, 8/12/'54)

De minister stelt zich voor, dat bij een uitplooiing van het plaatselijk maatschappelijk werk op den duur drie vormen van re-educatie kunnen worden onderhouden:

- a. reëducatie in het normale samenlevingsverband;
- b. reëducatie met hulpverlening van een groep gezinnen in wijkken, waar het maatschappelijk werk zo intensief mogelijk kan worden uitgeoefend;
- c. reëducatie met het onderbrengen van gezinnen, t.z.v. wijkke met de maatregelen sub a en b geen resultaten worden verkregen, in bijzondere woningcomplexen met specifiek, op deze gezinnen afgestemd, maatschappelijk werk.

De gezinnen en personen, die ondanks de aanwezigheid van dit specifieke werk in zekere mate niet reëduceerbaar zijn, omdat tijdelijk een nog verdergaande reëducatie noodzakelijk

Bijlage II

De vaste Commissie voor Maatschappelijk Werk heeft onlangs verslag uitgebracht over haar bezoek aan de gezinsoorden en internaten van het ministerie van Maatschappelijk Werk voor maatschappelijk onangepaste gezinnen en personen. Naar aanleiding van dit verslag heeft minister van Thiel aan de Tweede Kamer een nota doen toekomen, waarin hij de door hem gedachte ontwikkeling van dit vraagstuk kenbaar maakte.

Het zwaartepunt van de aanpak van het vraagstuk der onmaatschappelijkheid ligt naar de mening van de minister plaatselijk. Het ligt in het bijzonder op de weg van de gemeentelijke overheid en het particulier initiatief ter zake verantwoorde maatregelen tot ontplooiing te brengen. Het rijk zal dit plaatselijk werk kunnen steunen door het geven van advies en sonodig door het verlenen van subsidies. Bij het plaatselijk werk zal bijzondere aandacht moeten worden geschonken aan de preventie, o.s. bij de planning in het kader der volkshuisvesting. Hierbij zouden ook sociale deskundigen betrokken kunnen worden met het oog op de bestrijding van het verschijnsel der a-socialiteit. Waar plaatselijk de beïnvloeding en heropvoeding van onangepaste gezinnen en personen wordt ter hand genomen, is hier, naar het de minister wil voorkomen, een belangrijke taak voor het particulier initiatief weggelegd. Met name ligt hier ook een taak voor de landelijk georganiseerde samenwerkingsorganen, waar in het algemeen de vormen van gespecialiseerd maatschappelijk werk samenkomen. Door het vormen van werkeenheden binnen deze organen, waarin kinderbescherming, reclassering, gezinsverzorging e.a. mede zouden worden betrokken, wordt een geïntegreerde aanpak van het werk door het particulier initiatief mogelijk. Deze organisatie van het maatschappelijk werk staat echter nog aan het begin van haar ontwikkeling. Dit neemt niet weg, dat en door het particulier initiatief en door de gemeenten reeds vruchtbare initiatieven zijn genomen.

De minister stelt zich voor, dat bij een ontplooiing van het plaatselijk maatschappelijk werk op den duur drie vormen van re-educatie kunnen worden onderscheiden:

- a. re-educatie in het normale samenlevingsverband;
- b. re-educatie met huisvesting van een groep gezinnen in wijken, waar het maatschappelijk werk zo intensief mogelijk kan worden ontplooid;
- c. re-educatie met het onderbrengen van gezinnen, t.a.v. welke met de maatregelen sub a en b geen resultaten worden verkregen, in bijzondere woningcomplexen met specifiek, op deze gezinnen afgestemd, maatschappelijk werk.

De gezinnen en personen, die ondanks de aanwezigheid van dit specifieke werk in zakkend lokaal verband niet reduceerbaar zijn, omdat tijdelijk een nog verdergaande re-educatie noodzakelijk

is, kunnen eventueel in gezinsoorden worden opgenomen. Ten aanzien van de gezinsoorden ontstaat op deze wijze een zodanige selectie van de gezinnen, dat slechts de zeer ernstig onmaatschappelijke voor opname worden voorgedragen.

In het kader van een territoriale decentralisatie der gezinsoorden wordt thans overwogen in het komende jaar één of twee gezinsoorden te vestigen in het Westen of het Zuiden van het land. De kosten van een nieuw te bouwen gezinsoord, geschikt voor het opnemen van ca. 20 gezinnen wordt geschat op ongeveer f 350.000,- à f 400.000,-. Uiteraard zal de plaats, waar een nieuw gezinsoord zal worden gebouwd met zorg moeten worden uitgekozen, daarbij rekening houdend met tal van factoren, die ten aanzien van de heropvoeding belemmerend of bevorderend kunnen werken. Van deze factoren is de arbeidsmogelijkheid wel één van de belangrijkste. Omtrent de voorwaarden, waaraan een gezinsoord naar zijn ligging moet voldoen, is reeds studie gemaakt. Thans wordt nagegaan, welke streken aan deze voorwaarden voldoen.

De minister wijst er voorts op dat de bestaande opleidingen in het algemeen nog te weinig aanknopingspunten voor de practijk van het werken onder deze groep gezinnen bieden. Voor zover een basistraining kan worden verkregen door verbetering of uitbreiding van de basisopleiding van de scholen voor maatschappelijk werk, is contact opgenomen met de minister van O.K. en W. Een deel van de krachten voor het plaatselijk werk en van de gezinsoorden zal daarnaast in aanmerking kunnen komen voor een scholing bij wijze van "inservice-training".

Behalve de figuur van de maatschappelijk werker of werkster komt ook de gezinsverzorgster in verschillende gevallen indringend in aanraking met het maatschappelijk-zwakke en maatschappelijk onaangepaste gezin.

Alle cijfers omtrent de omvang hier te lande van het probleem der zwaar-onmaatschappelijke gezinnen berusten tot heden op tamelijk ruwe schattingen, die gebaseerd zijn op onderzoekingen en enquêtes, die plaatselijk zijn verricht, en op ervaringen uit de practijk van de a-socialiteitsbestrijding.

Volgens enkele deskundigen zou het aantal onmaatschappelijke gezinnen tezamen gesteld kunnen worden op ca. 3 % van het totaal aantal gezinnen, terwijl 1/2 à 1 % tot de groep der ernstige onmaatschappelijke gezinnen zou kunnen worden gerekend. Dat zo weinig exacte cijfers verstrekt kunnen worden is mede een gevolg van het enerzijds zo gecompliceerde en anderzijds zo betrekkelijke karakter van het probleem der a-socialiteit. Dit brengt met zich, dat zelfs de cijfers van de verschillende onderzoekingen, die nauwkeurigst mogelijk onafhankelijk van elkaar zijn verricht, dikwijls zonder meer niet vergelijkbaar zijn.

(Gedrukte Stukken, Zitting 1954-1955 - 3746 - nr 1 en nr 2.)

Bijlage III

Onlangs werden door de gemeente Meppel een aantal woningen aangekocht om deze in verband met de stadssanering binnenkort te laten slopen. Dit inzicht wordt ook door de bewoners gedeeld, zoals blijkt uit een ingezonden stuk in de Meppeler Courant dd. 11 Mei 1955. Het aantal dergelijke woningen is nog verbijsterend hoog en de werking ervan op de hierin opgroeiende kinderen is funest.

Hier zijn de bewoners zelf aan het woord:

Gemeentewoningen op het Vliegenpad

Ja, in deze krotten moeten wij nog wonen. De vloeren zitten vol gaten, de deuren sluiten niet meer, ze zijn half of helemaal vergaan. En dan de daken! Als het regent moeten we de bedden helemaal afdekken met zeil, anders blijft er geen stukje van droog. Zitten we bij de tafel te eten en het regent per ongeluk, dan hebben we geen jus nodig want we krijgen genoeg nattigheid op het bord door het dak heen.

En dan de slaapplegenheid, die is prachtig. Er zijn hokjes geheel zonder vensters, van vijf bij twee meter. Daar staan twee ledikanten in. En daar moeten we op slapen. De ouders, een meisje van 11 jaar, een meisje van 9 jaar en een jongen van 7 jaar. En in een ander gezin de ouders en vier kinderen, waarvan de oudste 7 jaar is. Dat de kinderen door die krotten 60 tot 70 dagen per jaar ziek zijn, is heel gewoon.

Bijna 5 jaar staan wij al ingeschreven op het woningbureau. Maar: er zijn nog steeds mindere woningen, zo horen we telkens. Wanneer komt aan deze ellende nog eens een einde. Hopelijk spoedig, want zo is het geen wonen meer.

De bewoners:

..... en

Dit Vliegenpad kennen enkele Meppelers van naam en deze woningen kent vrijwel niemand. De Mackayschool kent echter dit slop maar al te goed. Uit twee daar wonende gezinnen had men immers reeds een kind op school.

Veel ouders van leerlingen der Mackayschool wonen aan te saneren stadswijken. De geheel verdwenen Pelsteeg te Meppel leverde verschillende leerlingen; er was een periode, dat de Mallegatsgracht te Meppel huis aan huis leerlingen herbergde. Veel leerlingen wonen in het te saneren Bloemendal, enz., enz.

Momenteel wonen nog ruim 25 % der Meppeler leerlingen van de Mackayschool in onbewoonbaar verklaarde of nog onbewoonbaar te verklaren woningen. Dat is zeer gunstig vergeleken bij 1954, daar juist de laatste maanden verschillende betere woningen werden toegewezen

In hetzelfde nummer van de Meppeler Courant komt onder de kop: **LEVENSGEVAARLIJKE WONING AAN DE WEERDWEG** het volgende bericht voor:

Het is nog een hele tijd goed gegaan met het witte huis aan de Weerdweg, dat voor de oorlog al onbewoonbaar werd verklaard en nochtans onverklaarbaar wordt bewoond, maar vorige week is toch het begin van het einde gekomen. In letterlijke zin begonnen de muren de last van vele jaren van zich af te schudden en ook het dak is verschoven. Naast het huis speelden nog kinderen.....

Nu zijn de muren gestut en op last van de rijkspolitie te Staphorst (waar dit gedeelte van Meppel officieel toe behoort - E.J.H.) werd aan de zijkant van het huis prikkeldraad gespannen, zodat daar niemand meer kan komen. Het ergste gevaar is dus bezworen, voor korte tijd echter maar, want niemand weet welke verrassingen zich nu weer kunnen voordoen. Inmiddels wordt het huis nog bewoond door het gezin B.; het gemeentebestuur is al enige tijd in onderhandeling met de heer B. over een andere woning en heeft hem er ook een toegewezen, maar men kwam niet tot overeenstemming.

Tot zover het bericht in de Meppeler Courant.

Over het gezin B. is één der leerkrachten van de Mackayschool gezinsvoogd. Twee kinderen uit dit gezin zijn oud-leerlingen der school, die op lagere-school-leeftijd in dit huis kwamen. Zij hadden daarvoor iets gunstiger woonomstandigheden. De vader dezer kinderen, die afkomstig was uit een te Steenwijk gunstig bekend staande familie, was een dronkaard. De huwelijks-situatie leidde tot een scheiding waarna de moeder te Staphorst voor de tweede maal trouwde. Een uit dit huwelijk geboren kind is thans leerling der Mackayschool. Hij is negen jaar en totaal nog niet schoolrijp.

Dit kind groeide op in het geschetste huis. Doofheid van zijn moeder vormde bij zijn ontwikkeling nog een extra-handicap. Hij is gewend geheel zijn eigen gang te gaan en leert thans op school met moeite zich op spel te concentreren. Voor de schoolvakken kon echter bij hem nog geen belangstelling worden gewekt.

Zijn half-broer, oud-leerling der school, werd in genoemde woning zeer ernstig ziek. Deze heeft door gezins- en woning-situatie het gezin verlaten en woont in bij gewezen burea, waar hij tevens in betrekking is.

Zijn half-zuster, eveneens oud-leerling, is nog thuis. Deze had grote aanpassingsmoeilijkheden en kwam onder behandeling van een neuroloog. Evenals voor haar broer is de prognose vrij ongunstig. Op het moment van afsluiting dezer scriptie was zij juist door de politie op transport naar Meppel gesteld, nadat zij - overigens met toestemming van thuis - er van door was gegaan met een gescheiden man van 22 jaar, die te Utrecht woonachtig was.

Wij zien hier twee kinderen afglijden naar a-socialiteit door een voor hen zeer ongunstige situatie (stiefvader en slechte ~~woningtoestand~~ woningtoestand). Wel waren endogene factoren hiertoe aanwezig, doch deze zouden zonder de steun van de exogene zeker niet dit resultaat hebben kunnen bewerkstelligen.

In hetzelfde huizenblok woonde tot voor enkele jaren nog een leerlinge der Mackayschool met haar vader. Er ontstond toen het meisje ongeveer 14 jaar was een immorele toestand, waarop zij te Kampen in een gesticht werd geplaatst.

Vrijwel alle berichten in de plaatselijke pers over ongunstige woonsituaties betreffen gezinnen met kinderen op de Mackayschool.

Eén gezin trok zonder toestemming in een reeds lang leegstaande onbewoonbaar verklaarde woning. Men woonde gratis enkele jaren en weigerde ieder aanbod der gemeente Meppel voor een andere woning. Tenslotte brak men het huis boven de hoofden der bewoners af.

Ook buiten de gemeente komt het personeel der Mackayschool in het nieuws bekende namen tegen. Onlangs kwam bv. in de Raadsvergadering van Diever de wenselijkheid ter sprake een woning zo spoedig mogelijk met de grond geluk te maken. Van het gezin, dat deze woning bewoont, bezoekt één meisje de Mackayschool.

x x x x x

